

02

Marts 2014
Årgang 150

budskabet

FORDYBELSE | ANALYSE | INSPIRATION

Tema | Guds rige

Behov for tydelig mission

Evangeliet sætter spor

Bonhoeffer: Hvad betyder Kristus egentlig for os i dag?

INDHOLD

LEDER

- 02 BEHOV FOR TYDELIG MISSION
Ole Solgaard

TEMA

- 04 GUDS RIGE
– I DEN TEOLOGISKE DEBAT
Christian Støvring Maymann
- 08 GUDS RIGE ER NÆR
Henrik Nymann Eriksen
- 12 EVANGELIET SÆTTER SPOR
Jón Poulsen
- 15 MENIGHEDEN
– ET HØRE- OG GØREFÆLLESSKAB
Poul Friis

HORISONT

- 18 VIL GUD FRELSE ALLE?
19 MINISTER FOR EN STØRRE SAG

FOR TROEN

- 20 DISCIPLE I KAMP
Samuel Roswall
- 22 JA TIL BEDØMMELSE
– NEJ TIL DØMMESYGE
Peter Olsen

EFTERTANKEN

- 26 SMUK I KRISTUS
Anton Vestergaard Braüner

ANDRE ARTIKLER

- 27 BONHOEFFER: HVAD BETYDER
KRISTUS EGENTLIG FOR OS I DAG?
Torbjörn Johansson

BØGER

- 34 LOV & EVANGELIUM
35 UDVIKLING ELLER SKABELSE
36 EVANGELIERNE SYNOPTISK OPSTILLET

ISSN 0901-4802

www.budskabet.dk

Budskabet udkommer seks gange om året;

Januar, marts, maj, juli, september og november.

Artiklerne i Budskabet afspejler ikke nødvendigvis

redaktionens synspunkter, men redaktionen er

ved deres optagelse ansvarlig for, at holdninger og

synspunkter må kunne rummes inden for det, som LM

står for.

Eftertryk og citering er tilladt med tydelig kildeangivelse.

Layout Amalie Puggaard Poulsen

Tryk Øko-Tryk

Pris Abonnement: 260 kr. Unge under 30 år: 160 kr.

Udgiver og ekspedition

Luthersk Mission

Industrivænget 40, 3400 Hillerød

tlf. 4820 7660

dlm@d1m.dk

www.d1m.dk

Redaktør

Ole Solgaard

Enggårdsvvej 39, Kragelund, 8723 Løsning

tlf. 2327 1253, os@d1m.dk

Redaktionsudvalg

Inge Bøgel Lassen, lærer, Aalborg

Christian Haahr Andersen, leder af Café Kilden, Herning

Per Westh Jensen, stud.theol. og ungdomskonulent, Kbh.

Lene Malmgaard, gymnasielærer, Aarhus

LEADER

BEHOV FOR TYDELIG MISSION

AF OLE SOLGAARD

Der findes mange velmente forsøg på at redefinere centrale anliggender vedrørende mission. Men er man ved at smide barnet ud med badevandet?

Biskop Keld Holm fremsatte i Kristeligt Dagblad kort efter nytår et opgør med begrebet *mission*. Han forbinder ikke noget med "de store absolutte udsagn, at enten er noget sandhed eller løgn". Dermed er det heller ikke aktuelt at tale om *omvendelse* i dag.

Flere er med rette gået i rette med ham. Det vil jeg ikke bruge pennen til her.

For mig er det mere tankevækkende, hvordan reaktionen har været hos dem, der normalt taler højt og varmt om at være "missional", og som betragtes som teologisk konservative. De fleste har været tavse.

Enkelte har taget udfordringen op.

En af dem, en respekteret sognepræst, skriver lidt spidsformuleret: "Vi skal ikke missionere. Vi skal være missionale!" (10.01.14 på kristendom.dk).

Hvad gør man op med?

Jeg har egentlig ikke noget imod ordet *missional* – bortset fra, at det virker lidt konstrueret og er svært at indkredse. Det er fint at pointere – som de "missionale" fortalere gør – at mission ikke bare er en løserevet aktivitet, men at det har noget med hele vores liv og identitet at gøre, når den treenige Gud bor i os.

Det er også værd at lade sig udfordre af, at evangeliet får sociale konsekvenser. Vi skal ikke bare udråde evangeliet og så ellers lade verden sejle sin egen sø. Vores kristne

mission kan ikke isoleres til åndelige aktiviteter, for i både arbejde og fritid er vi i mission i bred forstand, hvilket også omfatter social, materiel og psykisk hjælp.

Men det undrer mig, hvori det store opgør med traditionel missionsforståelse ligger, når man hævder, at vi ikke skal *missionere*. Man vil gøre op med en imperialistisk tilgang, siges det. Og jeg er helt med på, at vi kristne ikke skal trække en bestemt (vestlig) kultur ned over hovedet på andre. Men har den bevidsthed ikke stået højt hos os i mange år? Skulle det nødvendiggøre en helt ny missionsforståelse?

Der må altså være andet og mere, man indirekte vil gøre op med. For mig er det påfaldende, at flere af de missionale tænkere sjældent er tydelige om Jesus som den eneste frelsesmulighed og alvoren i den evige

Ole Solgaard; Det er påfaldende, at flere af de missionale tænkere sjældent er tydelige om Jesus som den eneste frelsesmulighed og alvoren i den evige frelse eller fortabelse

frelse eller fortabelse. Det fortøner sig let i noget tågesnak om, at vi er en del af "Guds mission" i denne verden.

Mission i traditionel forstand kan defineres som: at kalde mennesker til omvendelse til et liv i tro på den eneste sande frelser, Jesus Kristus. Er det den missionsforståelse, den missionale tænkning gør op med?

Frelese eller inspiration?

Måske er der større sammenhæng mellem den gamle liberalteologi, Keld Holms relativisme og dele af den nyere missionale strømning i det evangelikale miljø, end man umiddelbart skulle tro.

Problematikken kan illustreres med en folkekirkelig missionsorganisation, der ønsker at bidrage til, "at evangeliet om Jesus Kristus udbredes for at gøre alle til hans disciple med en levende, engageret og smittende tro, der breder sig som ringe i vandet".

Organisationens ledere skriver i et debatindlæg, at ordet "omvendelse" ligger implicit i formuleringen. De mener, det er "vigtigt, at vi dagligt omvender os fra uretfærdighed, grådighed og fjendtlighed og i stedet vender os mod Gud for der at hente inspiration til at handle rigtigt over for vor næste".

Men i den omvendelsesforståelse er det svært at få øje på, at jeg står skyldig over

for den hellige Gud, og at jeg ikke bare har brug for lidt *inspiration* til næstekærlighed, men at jeg må *frelses* fra hans vrede – af den totale nåde i Jesus.

Uklarhed om Guds rige

Det fokus, som den missionale strømning har på, at Guds rige nærmest realiseres ved kristnes tilstedeværelse i verden, skaber uklarhed om, hvad Guds rige egentlig er – og dermed også, hvad mission egentlig går ud på.

For det første står det ikke klart, at der kun er frelse i Jesus Kristus.

For det andet overser man omvendelsens nødvendighed. Man betoner Guds riges surdejseffekt på en måde, så man glemmer, at Guds rige har en grænse: "Hvis I ikke omvender jer og bliver som børn, kommer I slet ikke ind," siger Jesus.

For det tredje bliver gaven og opgaven blandet sammen. Den såkaldt inklusive evangelieførståelse omfatter også vores sociale medansvar. Men heri sammenblander man lov og evangelium, så man ikke fuldt ud kan finde sin frelsesvished i det, Jesus *har* gjort.

For det fjerde flyttes fokus fra Kristus til kirken. Man taler om, at kirken er en del af Guds frelsesplan, og at vi skal lade os "inkarnere" i verden – på en måde, så man kan

blive i tvivl om, hvem der egentlig er verdens håb, Kristus eller kirken.

For det femte – og det hænger sammen med de foregående – bliver frelsen i Jesus enten noget underforstået og selvfølgeligt noget, eller også bliver det primært opfattet dennesidigt. Evighedsperspektivet fortøner sig i det uklare.

Tilbage til evangeliet!

I de tilfælde, hvor der er en tydelig forankring i og glæde over evangeliet om Jesu død som vores stedfortræder – som jeg fornemmer hos nogle menigheder, f.eks. i Netværk for Missionale Menigheder – er der grund til at lade sig inspirere af den missionale strøm.

Men hos mange ser det ud til, at man i sin iver efter at være missional (tilstedeværende i verden) er ved at smide barnet (den direkte evangelisering) ud med badevandet.

Hvis det er sandt, at der ikke er frelse i nogen eller noget andet end Jesus (ApG 4,12), så har vi virkelig brug for et fornyet møde med evangeliet om ham, så *det* både bliver vores hvilepunkt og samtidig drivkraften til at bære samme evangelium med os ud i verden.

Udfordringen til tydelig mission står stadig ved magt. Det handler om vores medmenneskers evige ve og vel.

TEMA

Guds rige – i den teologiske debat

AF CHRISTIAN STØVRING MAYMANN

Hvis man skal forsøge at forstå, hvad der i dag siges om Guds rige, så kan man stille en række sammenhængende spørgsmål. Alt efter hvordan man svarer på de spørgsmål, kommer der forskellig teologi ud af det.

Det første, vi vil spørge om, er: *Hvad er Guds rige?* Her er der to yderpoler.

Den ene yderpol hævder, at Guds rige alene er et *hjerterige*. Dermed menes, at Guds rige alene får råderum i hjerterne, og det kan ikke ses i vores hverdagsliv.

Den anden yderlighed siger, at Guds rige alene er en *politisk manifestation*. Her findes Guds rige kun, hvis det kan ses. Det består mest af alt i en ændring af politiske og samfundsmæssige strukturer.

Da Jesus levede i Israel, var den politiske forståelse en af de dominerende, og den har levet videre op til i dag. De sidste 50 år har en variant af den forståelse levet i befrielsesteologien. De sidste 15 år har elementer af den også vundet indpas i dele af den evangelikale bevægelse, også i dansk sammenhæng.

Nutid og/eller fremtid

Dernæst skal man overveje: *Hvornår kommer Guds rige?*

Store dele af kirken (og måske også vores egen) har fokuseret næsten entydigt på, at Guds rige er noget, der kommer *engang*. Det gør vi ikke uden grund, fordi det er en udløber af den alvor, hvormed Jesus og apostlene taler om evigheden.

Denne vægtlægning har i vores tradition

blandt andet ført til nogle af de fantastiske sange og salmer, hvor håbet tager udgangspunkt i riget, der engang skal komme. Det er meget tydeligt i "Ja, engang mine øjne skal". Her tages Bibelens ord om den fremtidige dom og det evige liv alvorligt.

Alvoren omkring fremtiden er også det, der ligger til grund for Jesu ord om at "hugge sin hånd af, hvis den fører til fald". Argumentet er, at "du er bedre tjent med at gå lemlæstet ind til *livet* end med begge hænder i behold at komme i Helvede, til den uudslukkelige ild" (Mark 9,43).

Bag dette ligger en erkendelse af, at menneskets største problem er i forhold til Gud selv. Og det problem har Gud selv taget initiativet til at løse. Han sendte sin søn, og ved hans forkyndelse, død og opstandelse brød det fremtidige rige ind i vores verden.

Væsentligt; Vi må fastholde, at Guds rige både er noget, der er her nu, og noget, der kommer engang i fremtiden

Med liberalteologien forsvandt den fremtidige dimension af Guds rige. Al Jesu tale blev individualiseret; Guds rige er "inden i os" og ikke andre steder.

En sidegren, hvor det fremtidige også nedtones, er befrielsesteologien. Her er Guds rige med til at befri de politisk og økonomisk undertrykte. Guds rige gør op med forskellige undertrykkende strukturer, som findes i samfundet. I dag finder den sit udtryk i Sydamerika. Tænkningen kombinerer teologien om Guds rige med grundtanker fra marxismen, og man forstår Guds rige i social-politiske kategorier.

I en vis forstand mener jeg, at den teologi, der kommer til udtryk i brede teologiske kredse i Danmark, har samme grundtone: Guds rige handler først og fremmest om, hvordan vi behandler hinanden i livet her og nu.

Hvis vi bliver inden for akserne nutid-fremtid, så finder vi også den for et par år siden meget omtalte Brian McLaren nogenlunde samme sted. Det er vanskeligt at læse hans formuleringer på anden måde, end at Guds rige er noget, der primært realiseres i samfundet i dag.

En af de moderne teologer i dag, som er vanskelig at placere præcist i denne familie, er den engelske biskop N.T. Wright. Han

står for mig som en (u)mulig hybrid mellem en evangelikal og en liberal, og han er med rette blevet kritiseret for at skubbe pendulet for langt over mod, at Guds rige er kommet nu.

I mødet med disse forskellige strømninger er det væsentligt at fastholde, at Guds rige *både* er noget, der er her *nu*, og noget, der kommer *engang* i fremtiden.

Hvis vi fjerner fremtidsaspektet, er vejen til de nyere udgaver af den liberale teologi åbnet. Og hvis vi fjerner nutidsaspektet, så fjerner vi en afgørende byggesten i den etiske forkyndelse, som vi finder hos Jesus og apostlene. Samtidig ville vi miste den fundamentale pointe, at vi allerede nu har del i Guds frelse: vi står *allerede* nu i Guds rige, og vi er allerede nu Guds børn, og det er vi, fordi Jesus er kommet, og troen på ham har flyttet os over i Guds rige.

Forkyndelse og/eller "føde"

Den tredje store problemstilling vedrørende forståelsen af Guds rige handler om forholdet mellem "føde" og forkyndelse. Spørgsmålet er: *Hvordan udbredes Guds rige?*

En af de gentagne problemstillinger i missionsteologien har været spørgsmålet om forholdet mellem udviklingshjælp og forkyndelse. Skal vi forkynde, uden at give fy-

sisk hjælp? Eller modsat: Skal vi "kun" give fysisk hjælp uden at forkynde evangeliet?

Bag disse spørgsmål ligger forskellige forståelser af Guds rige. Kan for eksempel mad-hjælp i sig selv være med til at udbrede Guds rige? Eller er mad og genoprettelse *konsekvenser* af, at Guds rige er brudt ind i menneskers liv og hverdag? Og hvad betyder det for vores nødhjælp, at Guds rige er kommet?

Her er det vigtigt at afbalancere tingene rigtigt. Det ser ud som om, at oldkirken opstod gennem forkyndelsen, og derfra begyndte de et socialt arrangement. I nogles tænkning om Guds rige sker der en forskydning over mod "føde" frem for "forkyndelse". Nogle gange sidder jeg med en fornemmelse af, at denne forskydning også vinder indpas i en del af den amerikanske kirkelige højrefløj, de evangelikale.

I dansk sammenhæng begynder der at komme forskellige reflekterede opfattelser af, hvordan forkyndelse og praksis hænger sammen i Guds rige. Her er kritikken mod en klassisk gudsrige-forståelse, at åndelig-gørelsen af Guds rige fører til, at man ikke engagerer sig i verdens problemer.

Det rejser spørgsmålene: Hvad betyder Guds rige for vores evighedsforståelse? Og hvad betyder det for vores forståelse af ➤

Kan mad-hjælp i sig selv være med til at udbrede Guds rige? Eller er mad og genoprettelse konsekvenser af, at Guds rige er brudt ind i menneskers liv og hverdag? Og hvad betyder det for vores nødhjælp, at Guds rige er kommet?

FOTO: SXC-HU / CLESIO DAGAMA

sultkatastrofer, naturkatastrofer og andre steder, hvor folk lider? Hvordan kommer Guds rige til udtryk dér?

Jeg har gentagne gange overvejet, om den måde, Guds rige forkyndes i Apostlenes Gerninger, ville stå mål for de kriterier, som N.T. Wright og andre sætter op. Jeg sidder med en kraftig fornemmelse af, at den såkaldte "åndeliggjorte" forkyndelse af Guds rige allerede findes til overmål hos apostlene.

Der er ingen tvivl om, at forkyndelsen af Guds rige får konsekvenser for hverdagslivet. Som borgere i Guds rige kaldes vi til at afspejle Guds sind – og dermed række brød til mennesker. Samtidig må vi fastholde, at Guds rige i høj grad er en *forkyndt virkelighed*, knyttet til ordet fra og om Jesus.

Hvad er problemet?

Det fjerde spørgsmål er: *Hvilket grundpro-*

blem løser Guds riges komme?

Når man ser på liberalteologien, og når man for eksempel læser Wright, så virker det som om, at Guds riges komme først og fremmest løser et problem, der er *uden for mennesket selv*. Menneskets største problem er, at det er underlagt magter uden for dem selv, nemlig Satan selv. Med den forståelse er det klart, at Guds rige først og fremmest skal forstås som befrielse fra Satans magt, og Guds riges komme er dermed et udelt gode.

Her er der behov for en kraftig understregning af, at synden ikke "kun" sidder uden for mennesket; Mennesket selv sidder fast i syndens virkelighed; den kommer inde fra. Og jeg spørger mig selv, i hvor høj grad, dét er særlig tydeligt i de nyere forståelser af Guds rige. Det virker lidt som om, at mennesket er gået fra at være oprører til at være offer. NT's tale om, at vi i udgangs-

punktet er Guds fjender, virker til at være forsvundet.

Hvis sidstnævnte er tilfældet, er Guds rige *også* et gode, men ikke et udelt gode. For Guds riges komme betyder også, at Guds fjender kaldes til at lægge deres våben og opgive deres modstand mod Gud og hans vilje. Det aspekt mangler jeg i meget af den moderne forståelse af Guds rige. Her forsvinder tanken om Gud og mennesker som hinandens fjender.

Jesus knytter forkyndelsen af Guds rige sammen med kaldet til omvendelse (Mark 1,15). Hvis man redefinerer *Guds rige*, medfører det også en redefinering af *omvendelsen*.

I en klassisk luthersk kontekst er omvendelse knyttet til personlig erkendelse af synd og tilflugt til Guds nåde. I den nye gudsrige-forståelse sker der en forskydning, så omvendelse handler om at opgive en po-

Christian Støvring Maymann, f. 1973
Lærer på LMH

litisk dagsorden til fordel for Guds rige.

En af de ting, som Wright – så vidt jeg kan se – ikke tager højde for, er brugen af "omvendelse" i Apostlenes Gerninger. I det skrift understreges det *både*, at evangeliet ikke først og fremmest er et politisk projekt, og apostlene kalder folk *til omvendelse*. Hvis Wright har ret i sin udlægning af evangelierne, så må det samtidig være underforstået, at gudsrige-begrebet blev gennemgribende forandret i den første kirke, og at "omvendelse" i Lukasevangeliet betyder noget andet end i Apostlenes Gerninger. Og det kan vist ikke være tilfældet.

Korset – Fundament eller eksempel

Det femte og helt afgørende spørgsmål, som vi må stille i lyset af de forskellige overvejelser om Guds rige, er: *Hvilken sammenhæng er der mellem Jesu forkyndelse af Guds rige og Jesu død og opstandelse?*

Der er ingen tvivl om, at Guds rige er kommet med Jesus, hvilket vi f.eks. ser i Matthæusevangeliet 12,28f. Det er heller ikke tilfældigt, at det først er efter Jesu død og opstandelse, han proklamerer sig selv som konge med al magt.

Dermed står død og opstandelse som helt centrale begivenheder i Guds riges virkelighed. I befrielsesteologien står Jesu død

som en uretfærdig begivenhed i centrum; Jesu død var en kamp mod uretfærdighedens kræfter, som han blev underlagt, men overvandt ved sin opstandelse.

I liberalteologien forstås Jesu død eksemplarisk; den giver en model for vores liv i opgivelse af os selv, og kærlighed til andre. Det er mig noget uklart, hvordan Jesu død og opstandelse påvirker Brian McLarens forståelse af Guds rige, men jeg sidder med en fornemmelse af, at den også er eksemplarisk.

Men her må vi være tydelige: Den "ilt", vi lever af i Guds rige, er Jesu død og opstandelse. Uden Jesu død og opstandelse ville Guds rige først og fremmest være dommens katastrofe for os. Og forståelsen af Guds rige må altid være båret af Jesu liv, død og opstandelse. Dermed er korset, hvor Jesus stedfortrædende lider for os, først og fremmest fundamentet for vores liv. Derefter er det et forbillede for vores liv.

Guds rige hos apostlene

Paulus definerer Guds rige i Romerbrevet 14,17: "Guds rige er ikke mad og drikke, men retfærdighed, fred og glæde i Heligånden". Jeg synes, det er vanskeligt at få den definition til at give rum for en af de politisk orienterede udgaver af Guds rige.

Samtidig er det mere end bare en åndelig virkelighed, idet Paulus bruger definitionen til at vise, hvordan man skal handle i praksis.

Når Paulus taler om Guds rige, virker det som om, det først og fremmest får to nedslag; Dels her og nu, i vores liv med hinanden (Ef 5,5) og dels en fremtidig dimension (1 Kor 6,9). Jeg mener, at disse aspekter også skal med, når vi forsøger at forstå Guds rige hos Jesus.

Og jeg mener ikke, vi finder den politisk-sociale betydning af Guds rige hverken hos Paulus eller i Apostlenes Gerninger. I Apostlenes gerninger er Guds rige ellers et gennemgående tema: Skriftet indledes (1,3) og afsluttes med et tema om Guds rige (28,23.31). Det findes også markant undervejs i skriftet. Paulus opsummerer sin forkyndelse (ApG 20,25) som en forkyndelse af Riget. Og undervej centreres det om påskebegivenhederne.

Guds rige har altså sit centrum i Jesu død og opstandelse, og det er netop forkyndelsen deraf, der udbreder Guds rige. Og frugten af den forkyndelse viser sig nogle gange som genoprettelse af mennesker. I den nyere tale om Guds rige forveksles frugten af Guds riges udbredelse ofte med indholdet i Guds rige.

TEMA

Guds rige er nær

AF HENRIK NYMANN ERIKSEN

Jesus snakkede om det hele tiden, og det er, som om det rummer alt det, han ville give til os, og alligevel kan det være lidt svært at få hold på: *Guds rige*.

Vi vil i denne artikel belyse, hvad der ligger i begrebet *Guds rige* – primært ud fra Jesu egen undervisning, men også i lyset af øvrige dele af Skriften.

Løftet om Riget

Baggrunden for at forstå Jesu tale om Guds rige er først og fremmest løfterne i Gammel Testamente (GT) om en ny kong David og hans evige fredsrige.

David fik først løftet fra Gud gennem profeten Natan om, at hans kongedynasti skulle bestå til evig tid (2 Sam 7). Dette løfte

blev siden gentaget og uddybet i profeternes forkyndelse. Til disse løfter om den kommende konge af Davids slægt blev også knyttet løfter om det rige, hvor han skal regere.

Et eksempel på denne kombination af løftet om den kommende konge og hans rige har vi i Esajas' Bog 9,1-6. Fra NT ved vi, at tekstafsnittet vedrører den messianske tid og handler om Jesus (Matt 4,12-17).

Esajas nævner først, at folket i mørke skal møde et stort og vidunderligt lys (v.1). Det skaber en helt ny situation for dem, der er kendetegnet af glæde, frihed og fred (v.2-4). Dernæst får vi at vide, at det alt sammen skyldes fødslen af et drengebarn i Davids kongeslægt (v.5). Konge(herre)dømmet skal ligge på hans skuldre. Han skal sidde på Davids kongetrone, og hans kongerige skal

være stort. Det skal begynde allerede "nu", og det varer til evig tid. Det bliver et stabilt kongerige, som er kendetegnet af uophørlig fred og med ret og retfærdighed som sit grundfaste fundament. Endelig får vi at vide, at det er Gud, som står bag oprettelsen af dette rige.

På Jesu tid var der en stærk forventning om, at den lovede konge af Davids slægt snart skulle træde frem (Luk 3,15). Denne forventning var for mange meget politisk og militant. I den forbindelse er det væsentligt at være opmærksom på, at GT's løfter ikke har den samme tydelige skelnen mellem Jesu første og andet komme, som vi kender fra NT.

Derfor var Jesus under sit første komme til jord heller ikke i stand til at indfri alle de forventninger, som var knyttet til løfterne i

Allerede – endnu ikke; Jesus har selv fortalt os, at hans første komme ikke var det sidste, men at han efter sin himmelfart senere vil komme igen for at oprette sit rige i herlighed

GT. Alligevel knytter han til ved disse løfter, når han taler om Guds rige, samtidig med at han føjer nye aspekter og dimensioner til forståelsen af Riget.

Jesus og Guds rige

Da Jesus træder offentligt frem, sammenfattes hans budskab i en klar og kompakt sætning: "Tiden er inde, Guds rige er kommet nær; omvend jer og tro på evangeliet" (Mark 1,15).

Vi bemærker, at Guds rige er et centralt tema for Jesus lige fra begyndelsen. Evangeliet er et budskab om Guds rige. Og Guds rige handler om, at Jesus er kommet nær. Kongen i Guds rige er Jesus selv; derfor er riget nær, hvor kongen er nær.

Det er her i øvrigt værd at skelne mellem skabelsens og frelsens dimension.

Gud er konge over hele sit skaberværk. Dette kommer frem flere gange i GT, f.eks. Salme 47,3: "For Herren, den Højeste, er frygtindgydende, en mægtig konge over hele jorden." I *skabelses-perspektiv* er Gud altså konge over alle mennesker og hele skaberværket.

Men dette kongedømme er dog ikke uden videre det samme, som det Guds rige, der er kommet nær med Jesus. Riget, som kom med Jesus, var jo først ved at komme med

ham, og som vi skal se nedenfor, kan man både være inden for og uden for det rige. Kun i troens relation til Jesus er man med i Guds rige i den forstand.

Engang, på den nye jord, vil de to kongedømmer være sammenfaldende, men det er de ikke mellem syndefaldet og fuldendelsen. *Guds rige* i Jesu forkyndelse handler om *Guds frelsende herredømme*.

Guds rige – allerede og endnu ikke

Jesus er kongen i Guds rige. Derfor er han også nøglen til at forstå *Riget*. Jesus har selv fortalt os, at hans første komme ikke var det sidste, men at han efter sin himmelfart senere vil komme igen for at oprette sit rige i herlighed (se f.eks. Joh 14,3). Denne skelnen mellem Jesu første komme og hans genkomst er meget vigtig for at forstå Jesus som konge og dermed også for at forstå Guds rige.

Vi møder i evangelierne en række udsagn, som understreger, at Guds rige allerede er til stede i verden: "Men hvis det er ved Guds ånd, at jeg driver dæmonerne ud, så er Guds rige jo kommet til jer" (Matt 12,28).

Og: "Guds rige er midt iblandt jer" (Luk 17,21). Med Jesus er Guds rige allerede nærværende i verden, for kongen er ankommet!

Samtidig er der også en række udsagn i

evangelierne, som peger på, at Guds rige ikke er kommet fuldt ud endnu. Et par eksempler fra Markusevangeliet kan illustrere dette: "Og hvis dit øje forarger dig, så riv det ud; du er bedre tjent med at gå ind i Guds rige med ét øje end med begge øjne i behold at kastes i Helvede" (Mark 9,47), og "Jeg skal aldrig mere drikke af vintræets frugt, før den dag, jeg drikker den som ny vin i Guds rige" (Mark 14,25).

Guds rige er altså allerede brudt igennem her i verden med Jesu komme, og samtidig venter vi på, at det fuldendes, når Jesus kommer igen.

Overordnet kan vi sige, at Jesus under sit første komme er kongen i ringhed, mens han ved sin genkomst kommer som kongen i herlighed. Først er han kongen på et æsel (Matt 21), men senere skal han komme igen som kongen på den hvide stridshest (Åb 19). Under sit første komme blev han den tornekronekongen, der døde for folket. Når han kommer igen, bliver han kongen på sin trone, der hyldes af folket. Og dog er han konge i begge situationer, og hans rige er til stede i begge tilfælde.

Guds riges afgrænsning

Guds rige har en afgrænsning. Det kommer til udtryk på to måder i evangelierne, nem- ➤

Fremmed i eget hjem; Når Guds rige kommer i herlighed, bliver det altomfattende og bestemmende for alt på den nye jord, men indtil da er Guds rige her i verden på en underlig fremmed måde

lig i beskrivelsen af kontrasten til Satans rige, og i talen om, at man kan være uden for Guds rige.

Jesus omtaler Satans rige i forbindelse med, at han bliver beskyldt for at være i ledtog med de onde ånders fyrste: "Og hvis Satan uddriver Satan, er han kommet i splid med sig selv; hvordan kan hans rige så bestå" (Matt 12,26). Der er krig mellem Guds rige, hvor Jesus er konge, og Satans rige. Et udtryk for denne krig er Jesu uddrivelse af dæmoner og befrielse af mennesker fra Satans magt. Grænsekampene mellem de to riger handler om mennesker. Jesus beskriver kampen med følgende billede: "hvordan kan nogen trænge ind i den stærkes hus og røve hans ejendele uden først at have bundet den stærke" (Matt 12,29).

Guds riges grænsedragning kommer også til udtryk i talen om, at mennesker kan være inden for eller uden for Riget. Nikodemus fik at vide, at han ikke kunne se Guds rige uden at fødes på ny (Joh 3,3-5). Dette gælder allerede livet her på jorden. I lignelserne om Guds rige ved Jesu genkomst bliver det tydeligt, at kun de brudepiger, som havde olie til deres lamper, kom ind til bryllupsfesten i Guds rige (Matt 25,1-13). Det er også kun dem på højre side af Menneskesønnens trone, som får det gode budskab: "Kom, I

som er min faders velsignede, og tag det rige i arv, som er bestemt for jer siden verden blev grundlagt" (Matt 25,34). Sammenfattende kan vi sige, at ikke alle mennesker har del i Guds rige, men kun dem, som tror og følger Jesus.

Guds riges karakter

Da Jesus er i forhør hos den romerske landshøvding Pontius Pilatus bliver han spurgt, om han er jødernes konge. Til dette svarer Jesus: "Mit rige er ikke af denne verden" (Joh 18,36). Med denne udtalelse vedkender Jesus sig at være konge, men ikke en national-religiøs politisk oprørskonge. Han er konge af en anden verden, og hans rige er af en anden verden, men dog til stede her i denne verden.

Når Guds rige kommer i herlighed, bliver det altomfattende og bestemmende for alt på den nye jord (2 Pet 3,13), men indtil da er Guds rige her i verden på en underlig fremmed måde. Fremmed i eget hjem.

Hvis vi skal beskrive Guds riges karakter, kan vi gøre det ved at se på kongens handlinger. Kong Jesus beskriver og definerer med sine handlinger, hvad Guds rige er for et sted at være i.

- **Syndsforldelse.**

Da Jesus sagde til den lamme mand: "Søn,

dine synder tilgives dig," var det et glimt af det rige, hvor Jesus er konge (Mark 2,5). Det bekræftes i Paulus' beskrivelse af, hvad der sker, når et menneske bliver kristen: "Han friede os ud af mørkets magt og flyttede os over i sin elskede søns rige; i ham har vi forløsningen, syndernes forladelse" (Kol 1,13f). I Jesu rige får mennesker skænket syndernes forladelse.

- **Frelse og liv.**

I beretningen om den rige unge mand bruges udtrykket "at komme ind i Guds rige" (Matt 19,24) parallelt med at få evigt liv (v.16), gå ind til livet (v.17) og blive frelst (v.25). Det betyder, at Guds rige er frelsens og det evige livs rige. Det gælder både her i livet og efter Jesu genkomst.

- **Helbredelse.**

Kongen i Guds rige er den store læge, som helbredte mennesker omkring sig. Al sygdom er en følge af syndefaldet, så Jesu helbredelser er begyndelsen på den genoprettelse, der venter, hvor al sygdom og lidelse skal være borte (Åb 21,4).

- **Befrielse fra Satans magt.**

Jesu uddrivelse af onde ånder viser kongen i kamp mod sin ærkemodstander. Det er en kamp om menneskers frihed fra de sataniske bånd. I Guds rige er der frihed for Satans magt.

Henrik Nymann Eriksen, f. 1965

Forstander på LMH

- *Velsignelse af hjælpeløse.*

Da mødre bar deres små børn til Jesus, velsignede han dem, og udtalte, at "Guds rige er deres" (Mark 10,14f). Det understreger Guds rige som et sted, hvor hjælpeløse velsignes af kongen uden selv at give noget igen.

- *Retfærdighed, fred og glæde.*

Paulus indholdsbestemmer Guds rige med følgende ord: "Retfærdighed, fred og glæde i Helligånden" (Rom 14,17). Ordene minder om GT's løfter om det messianske fredsrige (Es 9). Men allerede nu før fuldendelsen foregribes rigets tilstand i de troendes liv – fyldt med Guds ånd.

Guds rige er frelsens rige og indebærer genoprettelse af alt det, som gik i stykker med syndefaldet. Riget er allerede kommet til verden med Jesu første komme, hans død, opstandelse, himmelfart og Helligåndens komme, men det fuldendes først i herlighed, når Jesus kommer igen.

Derfor ser vi nu glimt af Rigets tilstedeværelse her på jorden i form af mennesker, som bliver frelst, befriet fra dæmoner, helbredt for sygdomme og Åndens forvandlende aktivitet i de troendes liv, men det er kun ufuldkomne glimt.

En dag kommer kongen tilbage, og sætter

sig sammen med faderen på tronen i det ny Jerusalem, og så "skal der ikke mere være nogen forbandelse" (Åb 22,3f). Selv døden findes ikke mere, og hele den frelste menneskehed tiljubler kongen på tronen og glæder sig over livet i hans vidunderlige rige.

Søg og våg

Det er på denne baggrund, vi skal høre Jesu ord til sine disciple i bjergprædikenen: "Søg først Guds rige og hans retfærdighed, så skal alt det andet gives jer i tilgift" (Matt 6,33). Det bedste, der kan overgå et menneske, er Guds rige. Det er derfor, Jesus kommer med den intense opfordring: Søg det først! Det er en opfordring, som sigter på vores forhold til Riget her i livet.

Jesus har også en anden opfordring vedrørende riget, den handler om at få del i det, når han kommer igen. Vi møder den i forbindelse med lignelsen om de ti brudepiger, som jo er en lignelse om Himmeriget. Her slutter Jesus med en lidt anden opfordring: "Våg derfor, for I kender hverken dagen eller timen" (Matt 25,13).

Igen: det bedste, der kan overgå et menneske, er den kommende fest i Guds rige. Derfor opfordrer Jesus sine disciple til alle tider: Våg! Det må være, fordi han ikke ønsker, at nogen skal gå glip af festen i Guds rige.

Godt sagt;

Vor stående forpligtelse til social handling skyldes ikke en forveksling af Guds rige med et kristianiseret samfund. Den er snarere en erkendelse af, at evangeliet har uomgængelige sociale implikationer.

Manila-manifestet 1989

TEMA

Evangeliet sætter spor

AF JÓN POULSEN

Lad mig fortælle min personlige historie om, at evangeliet om Jesus er i stand til at forvandle et liv og give en holdbar basis at leve på.

Den 5. januar 1980 blev jeg døbt i Klaksvigs smukke kirke, Christianskirken.

Min far var opvokset i et hjem, der var præget af den gamle kristentro på Færøerne. Mine bedsteforældre kom ikke i missionshuset, men var i kirke hver eneste søndag. Min far lærte at bede hjemmefra, og blev sendt i søndagsskole fra han var helt lille.

Min mor kom fra et anderledes hjem. Det var et hjem, der var præget af alkohol og druk. Troen fyldte ikke meget i hendes hjem. Men hun havde en bedstemor, som

regelmæssigt gik til møde og i kirke. Min mor gik også i søndagsskole, og som helt ung begyndte hun at komme aktivt i missionshuset sammen med sin bedstemor.

Da mine forældre kom sammen, havde min far vendt sin barndomstro ryggen. De blev kærester, og flyttede senere sammen. Pga. min fars skepsis holdt min mor op med at komme til kristne møder. Hun holdt aldrig op med at tro, men troen blev en privatsag – noget, hun holdt for sig selv. Det begyndte dog småt at ændre sig, da jeg blev født.

Alkohol, mindreværd og uden Gud

Helt fra jeg var lille, har min mor bedt aftenbøn for mig, slået korsets tegn for min pande, inden jeg skulle ud at lege, og læst bibelhistorier for mig. Engang imellem tog

hun mig med i kirke og i søndagsskole. Men jeg husker mest, at jeg dér fik tiden til at gå med at tælle brædder i loftet.

Som 11-12-årig kom jeg på en kristen børnelejr sammen med nogle af mine venner, som kom i en frikirke, der kaldes Plymouth Brødrene. På et tidspunkt spurgte en leder mig, om jeg var blevet frelst. Det troede jeg ikke, jeg var, så vi bad sammen. Derefter sagde han, at jeg var blevet en frelst kristen. Jeg kan huske, at jeg fortalte mine forældre om det, da jeg kom hjem, og min mor sagde, at det var godt. Efter få måneder var det gået i glemmebogen.

Som 6-7-årig var jeg begyndt at ryge, og nu kom jeg så til næste etape: alkoholen. Jeg begyndte at drikke som 12-13-årig. Kristendommen betød næsten intet for mig længere. Dog fortsatte jeg hver aften med

Flugt; Jeg havde det rigtig dårligt med mig selv og oplevede, at når jeg blev fuld, kunne jeg flygte fra det hele

at bede min aftenbøn, som min mor havde lært mig – om end den ikke var særlig bevdst. Alkoholen kom til at fylde mere og mere. Jeg kunne slet ikke forestille mig en weekend uden druk. Jeg havde det rigtig dårligt med mig selv og oplevede, at når jeg blev fuld, kunne jeg flygte fra det hele.

Rammende drømme

Jeg fik et par drømme, som jeg efterfølgende tror, var Guds forsøg på at komme i kontakt med mig. Drømmene kom efter en periode, hvor jeg havde besluttet mig for at læse i Bibelen. Da jeg var vild med spændingsbøger og gyserfilm, tænkte jeg, at jeg måtte læse Johannes' Åbenbaring.

Det var nogle grufulde aftner, når jeg læste i bogen. Jeg blev bange. Og det gik op for mig, at hvis det var sandt, så ville jeg gå fortabt. Men jeg rystede følelsen af mig, for jeg kunne ikke overskue konsekvenserne af at lægge mit liv om. Men så kom drømmene.

Den første drøm begyndte med, at jeg var inde på en kammerats værelse, hvor vi sad og spillede computer. Der begyndte at komme lysstråler ind gennem vinduet. Helt tynde stråler, der så ud, som om de søgte noget. Så ramte de min ven, og han blev taget med. Jeg vidste, hvad det handlede

om. Det var Jesus, der var kommet igen. En lysstråle ramte også mig, men mit ur var i vejen, så jeg kom ikke med. Pludselig var jeg ikke længere på min vens værelse, men stod uden for mine bedsteforældres hus. Jeg råbte til dem, at vi skulle skynde os ind i bilen, for vi kunne måske nå at køre op til bjerget, hvor Jesus var, inden han smuttede. Men vi kom for sent.

En anden nat fik jeg en lignede drøm, bare noget kortere. Jeg drømte, at der pludselig udbrød en voldsom panisk stemning i skolen, og alle løb ud af klasselokalet. Jeg løb også. Og der så jeg noget oppe på bjerget ud gennem vinduet. To enorme fødder var på vej ned i byen. Jeg så fødderne og det nederste af benene – resten var gemt bag skyerne. Igen vidste jeg, at det var Jesus, som kom for at hente sine hjem.

På trods af disse uhyggelige og rammende drømme, skete der ikke noget særligt. Jeg var rystet, jo, jeg var bange, ja. Men derudover skete der intet. Jeg fortsatte med at drukne mig i alkohol og mindreværd. Og når jeg havde brug for Gud, valgte jeg istedet at hengive mig til at spille musik, male og skrive digte.

Et vendepunkt

Jeg var blevet 17 år. Jeg var depressiv.

Tænkte ofte på at tage mit liv. Jeg var fyldt med skamfølelse og mindreværd. Og jeg forsøgte i forlængede weekender at drikke mig væk fra virkeligheden.

De sidste par gange, jeg var fuld, gik det helt galt. Jeg kom i slagsmål. Jeg blev aggressiv og voldelig. Ja, den sidste gang endte det med, at jeg forsøgte at tage mit liv. Det mislykkedes. Dagen efter vågnede jeg sidst på formiddagen. Ud over de almindelige tømmermænd var jeg også fyldt med ekstra meget dårlig samvittighed.

Jeg kunne ikke huske alt fra natten inden, men nogle øjeblikke kunne jeg huske. Jeg huskede, at jeg havde råbt og skreget ad mine forældre. Jeg huskede, at jeg havde revet lampen ned i køkkenet. Og jeg huskede, at jeg havde forsøgt at tage mit eget liv. Og jeg kiggede ned på mit håndled, og så såret. Jeg vidste ikke, hvad jeg skulle stille op. Turde jeg overhovedet at se mine forældre i øjnene?

Inden jeg havde fået tøj på den dag, havde jeg besluttet mig for det næste træk. Jeg ville være afholdsmedlem i Blå Kors. Og siden den dag har alkoholen aldrig fået lov til at fylde det, den indtil nu havde gjort.

Blev frelst

Der var dog én ting, jeg ikke rigtig havde ➤

Vendepunkt; Endelig en aften til en missionsuge, gik det op for mig, at Gud var virkelig

Jón Poulsen, f. 1979
Præst i Søhøjlandets Kirke
og Vendsyssel Frimenighed

tænkt på, inden jeg blev medlem, og det var, at alle de andre medlemmer var kristne. Så da mine gamle kammerater gik i byen, hang jeg ud sammen med de unge fra missionshuset. Jeg begyndte at gå til møder. Begyndte at synge i det rytmiske kor i missionshuset. Og endelig en aften til en missionsuge, gik det op for mig, at den Gud, som min mor havde fortalt mig om som barn, var virkelig. Og han elskede mig, og han ville mig. Jeg rejste mig op i missionshuset, vendte mig om mod forsamlingen og bekendte, at Jesus nu var min frelser.

Den første tid som nyomvendt var som at svæve på en lyserød sky. Alt var godt. Og intet kunne få mig ned med flaget. Indtil en dag, efter to-tre uger, hvor det gik op for mig, at jeg stadigvæk var en synder. Jeg havde lagt alkoholen på hylden, ja. Men jeg var fordømmende over for mine gamle venner. Jeg havde lyst til at drikke mig fuld. Jeg havde svært ved at slippe pornoen. Og endnu engang formørkedes mit sind.

Jeg var stadigvæk utrolig glad for Jesus, men jeg hadede bare mig selv. Jeg var ikke i tvivl om Guds eksistens, og om, at Jesus døde på korset for verdens skyld. Men jeg var i dén grad i tvivl om, hvorvidt det også gjaldt mig.

Livet som kristen

De næste par år af mit liv var som en stor rutschetur. Den ene øjeblik sang jeg om Jesus for andre mennesker, det næste øjeblik var jeg i kulkælderen. Jeg tog på bibelskole, mødte en skøn kristen pige, som jeg snart blev gift med. Sammen blev vi ansat af Indre Mission som missionærmedhjælper i Nyborg. Vi var ledere i diverse børneklubber og i en åben bibelstudiekreds, og jeg tog en del rundt og prædikede. Men inden i rumstere den her store tvivl stadig.

Jeg vidste det ikke på det tidspunkt, men ud over mine anfægtelser, var jeg også ramt af depression. Jeg begyndte at læse nogle bøger, velmenende kristne havde givet mig. Særlig to bøger slugte jeg: *Luthers Store Galaterbrevskommentar* og *Rosenius' Vejledning til fred*.

Der var noget dragende ved budskabet i disse bøger. Jeg begreb det ikke helt, men det gav en midlertidig lindring at læse. Det var først, da jeg en grå torsdag eftermiddag skulle øve med det lokale kirkekor, at der for alvor skete noget.

Vi skulle synge Kingos gamle salme *Aldrig er jeg uden våde*. Da jeg havde sunget de to første linjer, gik der et lys op for mig: Det at være kristen handlede ikke om mit

sind og mit hjerte. Det handlede ikke om mine følelser og oplevelser. Selv om jeg var i "våde," så var jeg dog aldrig uden Guds nåde. Det handlede ikke om den nåde, jeg kunne mærke, men om den nåde, der fandtes i Guds hjerte!

Jeg har stadig øjeblikke, hvor jeg føler mig mislykket både som far, ægte mand, præst og discipel. Tvivl og anfægtelser kommer stadig. Men uanset hvad, ved jeg, at løftet "aldrig dog foruden nåde" stadig gælder mig.

Hvad der også skete ...

I øvrigt: Så snart jeg var begyndt at komme i missionshuset, begyndte min mor også at komme med. Og hun lyste op. Hendes tro skiftede helt karakter igen. Når der nu kom kunder ind i hendes frisørsalon, var der ingen, der tog af sted igen uden et lille vidnesbyrd. Mor og jeg begyndte at bede for min far. Vi bad om, at Gud måtte gribe ind og frelse ham. Et år efter sagde min far ja til Jesus.

TEMA

Menigheden – et høre- og gørefællesskab

AF POUL FRIIS

.....

Både som kristne enkeltpersoner og som menighed lytter vi til Guds ord og søger at handle efter det, vi hører. Menigheden er både et høre- og gørefællesskab.

Det vil være positivt, hvis der sker noget på begge fronter – høre Guds ord og gøre Guds vilje – i vores eget liv og i vores menigheder. Det vil denne artikel gerne inspirere til.

Hvad er så vigtigst – at høre eller at gøre? Personligt er jeg tilbageholdende med at svare på det spørgsmål, fordi de to ting i Bibelen er en enhed. Det ene giver ikke mening uden det andet. Det er bedre at spørge, hvad der er mest fundamentalt. For det er helt klart mere grundlæggende at høre end at gøre.

Bliv i Jesus!

Troens liv og gerninger begynder ved, at vi hører Guds ord. Forlader vi senere dette ord, så vil troen og dermed vores tjeneste igen dø ud (se f.eks. 1 Kor 15,1-3, som understreger betydningen af at fastholde evangeliets ord).

Derfor er det en umulighed, at vi skulle kunne udleve vores kristne tjeneste uden dette fællesskab med Gud i ordet. Jesu ord om vintræet og grenene (Joh 15,1-8) understreger dette stærkt: "skilt fra mig kan I slet intet gøre ... Hvis I bliver i mig, og mine ord bliver i jer ..."

Hvis man bare er optaget af at *gøre*, men glemmer at *høre*, er man i virkeligheden ikke i gang med udbredelsen af Kristi rige. En sådan tanke ville forudsætte, at vi – adskilt fra Guds ord – ligesom har Guds rige i

os selv og derfor kan udbrede hans rige til andre ved at gå ud i verden og bestræbe os på at gøre godt.

Der kan komme meget godt ud af den slags almindelig menneskelig næstekærlighed: Hjælp og nødhjælp i stor eller lille skala til enkeltmennesker eller folkegrupper, gode politiske tiltag til gavn for mennesker etc. Den slags kan vi glæde os over! – men udbredelse af Guds rige ved troen på Jesus er det ikke.

Tro og gerninger

Det hele begynder med, at Gud taler til os. Når vi hører hans ord til os, så skaber det tro i vores hjerter. Vi får tillid til Gud – til hans løfter til os, men dermed også til hans gode bud og vilje. Vi får et nyt liv med Gud og med mennesker. Det nye liv sætter gang i ➤

FOTO: KARSTEN OLESEN

Det er ikke godt, hvis nogen føler, at deres opgave "kun" er at komme og lytte i vores forsamlinger.

gode gerninger til gavn for mennesker og til et vidnesbyrd om den Gud, vi tror på.

Hermed er det også sagt, at det er vigtigt at tænke troen med ind i vores emne. Troen kommer af det, der høres (Rom 10,17). Men det gør gerningerne for så vidt også. For lige så vel som Bibelens løfter kan kalde troen frem, kan de også kalde gerninger frem. Om der kommer tro eller gerninger ud af det, vi hører, er på sin vis et åbent spørgsmål. I længden skulle Bibelen gerne skabe begge dele i os – både tro og gerninger. Ellers er der gået noget galt i vores lytning til Guds ord.

Vi frelses ved troen alene, lærer Bibelen os. Det gør vi vel at mærke uden at opfylde en eneste lov (Rom 3,21) – uden at gøre en eneste gerning (Ef 2,8f). Når et menneske skal frelses, så gælder det ikke om at gøre. Så gælder det kun om i tro at høre evangeli-

ets gode budskab om Jesu død og opstandelse for os.

Så i evangeliet er det med at gøre ikke vigtig – ja, det har slet ingen plads (se f.eks. Gal 5,4). Denne afgørende evangeliske pointe har i vores lutherske tradition ført til, at nogle generelt er imod at tale om at følge loven. De såkaldte antinomister. Her må man sige, at en afgørende bibelsk pointe er blevet brugt til noget usundt og ubibelsk.

Bibelen har mere at sige om loven, end at vi ikke frelses ved den. Den forkynder også loven positivt – som en vej, vi skal følge. Paulus har f.eks. en positiv tro på, at menigheden ved Guds ord kan blive "fuldvoksnet, udrustet til al god gerning" (2 Tim 3,17).

Hvis vi ønsker at være bibeltro, så må vi øve os i at udfolde disse positive bibelske tanker om gerningerne. Det er en rigtig god og spændende udfordring for mange af

os! For Paulus er alternativet til gerningsretfærdighed netop ikke dovenskab, men "tro, som er virksom i kærlighed" (Gal 5,6, jf. Ef 2,10).

Udfordring og inspiration

På baggrund af disse overvejelser vil jeg give lidt udfordring og inspiration til, hvordan vi skal leve som kristne individer og som kristen menighed:

1. Forman hinanden

Vi skal frimodigt og friskt formane og inspirere hinanden til at følge Guds vilje. Generelt skal vi formane uden at tilføje, at "vi jo ikke bliver frelst ved at følge Guds bud." Jeg fornemmer, at vi i vores sammenhænge ofte i en eller anden form kan høre denne tilføjelse til formaningerne. Måske kommer vi med den, fordi vi er bange for, at folk skal

Poul Friis, f. 1970
Cand.theol.
Handicaphjælper

opfatte os som loviske?

Ser man efter, så har Paulus aldrig denne tilføjelse, når han formaner menighederne. Han siger uden forbehold, hvad vi skal gøre. Værnet mod loviskhed er ikke at tage forbehold i formaningsforkyndelsen. Værnet er derimod, at vi positivt forkynnder evangeliets frihed. Når Paulus gør det, så sørger han for meget tydeligt at vise, at der i evangeliet ingen lovkrav er. Der er en sund og kraftfuld dynamik i at følge hans eksempel på dette område.

2. Hør ordet dagligt

Vi skal dagligt høre Guds ord. Der er grund til at understrege det daglige behov. At være kristen betyder at leve med Gud. Han er os nær. Vi er i ham, og han i os. Når det nu er sådan, så er det da helt naturligt hver dag at høre, hvad han har at sige til os. Og det er helt naturligt at fortælle ham, hvad vi går og tænker på. Det er ikke så godt at gå op og ned ad hinanden i tavshed! Den form for dårlig tavshed kender vi sikkert fra vores nære menneskelige relationer.

Vi kan høre Guds ord på mange måder. Alene og sammen med andre. I vores tid er der rige muligheder. Vi kan læse i Bibelen, bruge andagtsbøger, sangbøger og vi kan finde masser af gode ting på internettet.

Vi er forskellige, og vores livssituationer er forskellige. Lad os hver især finde en god og realistisk form. Det gælder om at opbygge nogle gode vaner. I starten er det en udfordring, men når de er kørt ind, kan vi få stor hjælp af dem. Måske kan det være en hjælp at sige til et andet menneske, hvad vi gerne vil ændre på dette område.

3. Formidle Jesus-glæde

Vi må høre ordet, så det bliver til opmuntring i troen på Jesus. Vi kristne bliver ofte tyngede i vores samvittighed på grund af vores synder og svigt. Derfor har vi brug for både hjemme og i menighedens sammenhæng at høre gode ord om Jesus. Så vi ser, at vi må komme til ham, og at vi er frie fra lovens forbandelse hos ham. Vores sammenkomster skal formidle Jesus-frimodighed og Jesus-glæde.

De af os, som forkynnder, skal også overveje vores egen forkyndelse. Hjælper det, vi siger på prædikestolene, os selv? Hvis ikke det gør, skal vi nok heller ikke regne med, det hjælper vores tilhørere.

4. Alle arbejder med

Ikke bare som enkeltkristne, men også som menighed, som fællesskab, skal vi være optaget af at gøre Guds vilje. Som lemmer

på Kristi legeme har vi forskellige nådegaver og funktioner. Ikke mindst ledelsen må være optaget af, at de enkelte medlemmer har en vigtig funktion i opbyggelsen af Kristi legeme.

Det er ikke godt, hvis nogen føler, at deres opgave "kun" er at komme og lytte i vores forsamlinger. Vi må inspirere og opmuntre alle til at arbejde med i overensstemmelse med deres nådegaver. Ledelsen må også overveje, om der er vigtige menighedstjenester, som ikke i tilstrækkelig grad bliver udført. Er det tilfældet, må der arbejdes for, at nogen bliver udrustet til og sat i gang med disse opgaver.

Én positiv effekt af dette vil blive, at vore menighedssammenkomster bliver mere farverige og spændende. Når forskellige mennesketyper med forskellige nådegaver i højere grad får frimodighed til at bidrage ved vore sammenkomster, ja så er det betydeligt bedre, end der hvor kun ganske få gør noget, og hvor forkynnderen kommer til at stå mere i centrum, end godt og nødvendigt er.

I menigheden *lytter* vi alle, samtidig med at vi også er optaget af at *gøre* noget til gavn for fællesskabet og til gavn for de mennesker, som endnu ikke er blevet indlemmet i Kristi menighed.

HORISONT

Spalten, hvor redaktionens medlemmer vil forsøge at sætte aktuelle og principielle forhold ind i en større sammenhæng.

Spalten vil også indeholde passager fra den kirkelige debat og klip fra forskellige blade og aviser.

Vil Gud frelse alle?

Den pensionerede sognepræst Kaj Mogensen (KM) har igennem årene igen og igen – for nylig også ved et foredrag i Herning Kirkehøjskole – givet udtryk for, at alle mennesker bliver frelst til sidst. Det er der i øvrigt mange i folkekirken, der mener, men KM skal roses for, at han forsøger at bruge de bibelske skrifter i besvarelse af det centrale spørgsmål om frelse eller fortabelse.

I sin bog *Frelse og fortabelse* skriver han: "Så gælder det om Guds kærlighed, at den skaber og opretholder livet, at den er selvhengivende og når sit højdepunkt i Jesu død på korset, ... Guds kærlighed hører aldrig op, derfor henter den hvert eneste menneske ind til evigt liv og glæde" (s.407-409). KM bruger stærke ord og skriver, at den traditionelle lære om dobbelt udgang er gudsbespottelse, fordi den sætter grænser for Guds kærlighed.

Der findes både frelse og fortabelse

Budskabet om evigt liv til alle mennesker

lyder godt. Det kan dog undre, at KM ved læsningen af Det Nye Testamente (NT) kan komme frem til, at alle mennesker bliver frelst til sidst, for det siges klart i evangelierne og de øvrige skrifter i NT, at nogle bliver frelst, mens andre går fortabt.

Lad mig her nævne to skriftsteder: Verdensdommen (Matt 25,31-46) taler med rystende alvor om fortabelsens pine, og "Den lille bibel" (Joh 3,16) taler både om fortabelse og evigt liv. Mange andre skriftsteder kunne nævnes som grunde til at afvise KM's lære om alles frelse, men ved diverse omtolkninger klarer KM at få Bibelen til at sige, at alle bliver frelst til sidst.

Om disse tolkninger har KM været i diskussion med den såkaldte kirkelige højrefløj, men han afviser også reformatorernes lære om frelse og fortabelse, som det er udtrykt i Den Augburgske Bekendelses artikel 17. Dermed er KM ikke kun i opposition til "højrefløjen", men også i modstrid med det, som har været normalteologi op gennem hele kirkens historie. Han er således i modstrid både med Bibelen

og bekendelsen og dermed den lutherske teologi.

Alt dette til trods kan jeg frygte, at KM får overbevist adskillige kirkefolk om sin ubibelske lære. Vi kan let blive ledt vild, for KM har en lære om Gud, som er sympatisk og passer fint ind i det moderne menneskes opfattelse, og tilmed bruger han Bibelen til at legitimere sin vranglære.

Gud vil, at alle frelses

Gud vil, at alle mennesker skal frelses, og Gud har ved Jesu offer på korset fuldbragt en frelse for alle. Derfor må vi bede om frelse for alle de mennesker, vi møder på vores vej, og arbejde for alle menneskers frelse. I den betydning kan vi med bibelsk begrundelse tale om *Guds ønske om alles frelse*.

Over for KM og andre, der lærer på samme måde, skal det medgives, at den bibelske lære om fortabelsen og evig straf ikke er let at forstå. Men vi skal holde os til det, som ikke mindst Jesus Kristus, Guds Søn, har sagt klart og utvetydigt.

Tendens; Man kan blive så optaget af at udvikle sine egne kompetencer og kirkelige karrieremuligheder, at man glemmer det overordnede sigte: hvad fremmer evangeliets udbredelse?

Den endelige dom skal vi overlade til Gud. Vores opgave er at drive mission, så mange bliver frelst fra fortabelsen og kommer ind i Guds rige.

CHA

Minister for en større sag

At blive Christiansborg-minister er ikke noget, jeg drømmer om. Og der er nok heller ikke andre, der drømmer om, at jeg skal være det. På det seneste har jeg dog i spøg sagt til mine nærmeste, at jeg lige holder telefonen åben, hvis statsministeren nu skulle få brug for mig. Man må vel være parat til at gøre sin borgerpligt.

I Kristeligt Dagblad kunne man efter den seneste ministerrokade læse, at ministre-nes overdragelsestaler fokuserede mere på de personlige udviklingsmuligheder i ministeriet end på det politiske indhold. Der bruges udtryk som "den mest berigende tid i mit liv" og den "rejse", man har været på.

Det er ikke i sig selv problematisk. Men

analytikere påpeger, at selvom *minister* betyder *tjener*, og selvom ministerrollen er et *samfunds*anliggende, så er det for mange også blevet et *selvudviklings*projekt. Jobbet handler lige så meget om karrieremuligheder som om et demokratisk kald.

Hvordan smitter denne tendens af på stillinger og opgaver i kirkelige organisationer og menigheder?

For det første kan optagetheden af personlig udvikling og karriere afholde en del fra overhovedet at søge en stilling i kirkeligt regi, ikke mindst en længerevarende missionæransættelse i udlandet.

Man undlader måske at søge stillingerne, fordi de giver lavere løn – og dermed lavere levestandard. Eller man synes ikke rigtigt, at det giver nok til ens faglige eller personlige udvikling. Eller man er bange for uheldige pletter på cv'et.

En anden mulighed er, at tendensen får betydning for, hvordan indstillingen til opgaverne er hos frivillige og ansatte i kirkeligt regi. Bruger man også her den ene stilling som springbræt til den næste – på en måde, hvor fokus er på, hvad man selv får ud af det?

Man kan blive så optaget af at udvikle sine egne kompetencer og kirkelige karrieremuligheder, at man glemmer det over-

ordnede sigte: hvad fremmer evangeliets udbredelse?

Inden man kaster den første sten i denne sag, skal man lige overveje, om man selv bor i et glashus. I så fald må man vedkende sig det.

Vejen frem er at bekende det og bøje sig for ham, der i enestående grad blev vores *tjener* og gav afkald på de rettigheder, privilegier og muligheder, han selv havde (Fil 2,7). Han ofrede sig selv med tanke på det langt højere mål: at redde den selvforblindede slægt fra dens egen undergang og give os ubegrænsede fremtidsmuligheder. Det er hans tjeneste for os, vi lever af.

Samtidig ønsker han at omforme os og sætte en ny dagsorden, der ikke har os selv i centrum, men hvor vi lever og arbejder for en større sag – også selvom det skulle koste prestige eller karriere.

Ledetråden i vores tjeneste (ministry) må være: "Tænk ikke hver især på jeres eget, men tænk også på de andres vel" (Fil 2,4), her i tiden eller i evigheden. Det handler om, at "nåden kan nå til flere og flere og dermed forøge taksigelsen til Guds ære (2 Kor 4,15)."

Så må jeg hellere være parat, når *han* kalder mig til tjeneste.

FOR TROEN

DISCIPLE I KAMP

AF SAMUEL ROSWALL

En kristen kan opleve både opture og nedture i det åndelige liv. Der kan være perioder, hvor det opleves meningsfuldt at være kristen. Til andre tider synes det måske tungt eller intetsigende.

Nogle af os påvirkes af situationen i vores land og verden. På den ene side bliver man glad over, at der er steder i verden, hvor kristendommen har fremgang. Modsat kan det være smerteligt, når vi følger udviklingen i de gamle kristne lande. Her ser vi, at der lovgives stik imod det, som så klart er efter Guds vilje. I bevidstheden tegner der sig let et billede af, at Guds modstander vinder terræn.

Midt i sådanne tanker, kan det være en hjælp at lade vores liv perspektivere af nogle bibelske pointer.

Sat i verden – sammen

For det første er det – netop som kristne – vigtigt at være opmærksom på, at vi er *sat i verden*. Netop den verden som er en falden verden, som "ligger under for den Onde" (1 Joh 5,19) og som det altså ikke drejer sig om at komme ud af hurtigst muligt. Det er bemærkelsesværdigt, at Jesus i sin store bøn siger, at der er noget, han *ikke* beder faderen om. Han beder ikke om, at han skal tage disciplene ud af verden. I stedet beder han om, at de bliver bevaret fra det onde (Joh 17,15).

Jesus ønsker altså, at hans disciple skal være i verden og dermed deltage i kampen mod den Onde. Det kan godt være, at disciplene en gang imellem ser det som en umulig opgave at arbejde på det projekt. Måske sukker vi med salmisten: "Hvorfor er

du så langt borte, Herre? Hvorfor skjuler du dig i trange tider?" (Sl 10.1).

I øvrigt er det vigtigt at minde hinanden om, at betydningen af vores liv her i verden ikke afhænger af, om andre lægger mærke til, hvad jeg får udrettet, men om jeg er tro i det, som blev min lod som discipel (1 Kor 4,2). I øvrigt kan det være helt opbyggeligt at tænke på, at der er andre disciple, som får gjort netop det, jeg ikke får gjort. Fordi vi er ét, kan man sige, at min brors og søsters gerning egentlig også er min.

Guds selvvalgte svaghed

For det andet skal vi huske, at ondskaben i verden ikke er udtryk for Guds afmagt. Hans tilsyneladende afmagt over for verdens ondskab er udtryk for en svaghed, han i sin almagt selv har valgt for at tjene et hø-

Samuel Roswall, f. 1938

Tidl. funktionschef i Told og Skat
Fritidsprædikant i LM

jere formål. Ved den nuværende frelseshistoriske begyndelse sagde man til manden på Golgatas midterste kors: "... hvis du er Guds søn, så frels dig selv og stig ned fra korset ... så vil vi tro dig" (Matt 27,40). En oplevelse af Jesu magtdemonstration af den karakter lader stadig vente på sig.

Hvem kender ikke til den reaktion, vi møder hos Jesu disciple i lignelsen om ukrudtet i hveden (Matt 13,24-30). Guds fjende havde sået ukrudt i Guds hvedemark for om muligt at ødelægge Guds værk. Disciplene ville naturligvis fjerne ukrudtet med det samme; men Jesus sagde nej og pointerede, at begge dele skulle vokse side om side indtil høsten.

Vi vil så gerne, at der skal komme noget ud af vores liv som Jesu disciple. Bare sådan en "lille" ting som, at vores nabo kommer til tro. Måske oplever vi i den forbindelse små lyspunkter – f.eks. at der bliver givet udtryk for en grad af kristelig forståelse. Og midt i det hele kommer et bagslag, f.eks. en bemærkning fra mit medmenneske om, at det jo også kan blive for meget. Jo, hveden og ukrudtet trives side om side indtil høsten.

Guds endelige sejr

For det tredje kommer der altså en afslutning på Guds "svaghed." Jesus kommer

igen i magt og megen herlighed. Og på det tidspunkt kommer det endelige opgør med Guds modstander. Når frelsens historie endeligt er afsluttet, er Djævelens forførende virksomhed uigenkaldeligt til ende. Han vil herefter ikke have mulighed for at sprede sit forførende "ukrudt." Det hører med til det kristne håb.

Bibelen taler i tre omgange om, at Djævelen nedstyrttes (og dermed besejres).

Første nedstyrtning består i, at han nedstyrttes fra Himlen til jorden (Luk 10,18). Indtil da har han haft adgang til Guds trone (se f.eks. Job 2,1 og Zak 3,1). Men i Johannes' Åbenbaring 12,7-9 siges, at "Den blev styrtet, den store drage, den gamle slange, som hedder Djævelen og Satan, og som forfører hele verden – styrtet til jorden og dens engle blev styrtet ned sammen med den."

Denne nedstyrtning opleves af Jesu disciple sådan, at Djævelens forførende magt på jorden er stor – som der står i fortsættelsen, "Men ve over jorden og havet, for Djævelen er kommet ned til jer med stort raseri, fordi han ved, at hans tid er kort" (Åb 12,12).

Anden nedstyrtning omtales i Johannes' Åbenbaring 20,1f. Ved indledningen til "de tusind år" bindes Djævelen og styrttes i afgrundens fængsel – og nu bliver konsekvensen, at han *ikke kan forføre folkeslagene* i de

tusinde år. Han vil altså i den periode ikke kunne sprede ukrudt og fjerne Guds ord fra menneskehjerner.

Tredje nedstyrtning nævnes i Johannes' Åbenbaring 20,10. Djævelens håndlangere (dyret og den falske profet) var styrtet i ildsøen allerede før "de tusind år" (Åb 19,20). Men efter "de tusind år" slipper Djævelen løs og bliver derefter styrtet i ildsøen – den evige ild, som er beredt for ham og hans engle (Matt 25,41).

Der kommer altså en dag, hvor Jesu magt i himmel og på jord ikke alene er en åndelig, men en synlig, historisk virkelighed. Jesus overgiver Riget til Gud Fader, efter at han har tilintetgjort al magt og myndighed (1 Kor 15,24). Indtil da lever Jesu disciple i bevidstheden om den almægtige Guds selvvalgte "svaghed."

FOR TROEN

JA TIL BEDØMMELSE – NEJ TIL DØMMESYGE

AF PETER OLSEN

Jesus advarer mod faren ved at dømme andre. Samtidig advarer han mod faren ved ikke at kunne skelne. Det er en stående udfordring til os at bedømme livet og læren i menigheden – uden at være fordømmende.

I den brede befolkning ved mange, at Jesus sagde: "Døm ikke!" (Matt 7,1). Citatet bruges af og til mod kristne, der afviser provokeret abort, skilsmisse, homoseksuelt samliv osv. Så kan man nemlig fortælle disse kristne, at de har selveste Jesus imod sig. Han sagde jo: "Døm ikke!"

Hverken Jesus eller apostlene lægger imidlertid op til, at vi skal skrotte den kristelige dømmekraft. De formaner os til at skelne, vurdere og bedømme, hvad der

læremæssigt og etisk er rigtigt og forkert. Svigter vi det, svigter vi også kærligheden.

Jesu dom over dømmesygen

Men forudsætningen for, at dømmekraften ikke bliver gold og kærlighedsløs, er, at vi først stiller os selv ind under tiltale af Jesu ord.

"Døm ikke, for at I ikke selv skal dømmes. For den dom, I dømmes med, skal I selv dømmes med," siger han (Matt 7,1f). Heri ligger der en alvorlig advarsel mod dømmesyge og fejlfinderier – ikke mindst til de af os, der med rette er optaget af den rette lære.

Det handler om vores holdning til andre mennesker. At vi ikke bedømmer dem og os selv efter forskellige målestokke. En dømmende holdning udelukker os fra Guds tilgivelse. Så alvorlig er det.

Vi må være bevidste om, at vi hver især skal aflægge regnskab over for Gud (Rom 14,12). Ellers kan vi risikere at optræde som "lovens dommere" snarere end som "lovens gørere", og så har vi jo glemt, at der kun er "én, der er lovgiver og dommer, det er ham, som kan frelse og lade gå fortabt; men du, hvem er du, som dømmes din næste?" (Jak 4,11f).

Der er en alvorlig brod i Jesu ord: "Hvorfor ser du splinten i din broders øje, men lægger ikke mærke til bjælken i dit eget øje?" (Matt 7,3). Det er så let at fokusere på andres åbenlyse synder og fejl, mens man samtidig overser de synder og læremæssige skævheder, man selv er særligt tiltrukket af.

Har du derimod "fjernet bjælken i dit eget øje" – dvs. erkendt og bekendt din egen synd for Jesus – så kan du med kærlighed

Alvorligt; En dømmende holdning udelukker os fra Guds tilgivelse

hjælpe med "at tage splinten ud af din broders øje" (Matt 7,5). Det er forudsætningen for formaningerne til at bedømme, som vi nu skal se nærmere på.

Bedømmelse efter Guds ord

Jesus er ikke udglattende, når han siger: "Tag jer i agt for de falske profeter, der kommer til jer i fåreklæder, men indeni er glubske ulve. På deres frugter kan I kende dem" (7,15f). Her fælder Jesus dom over nogle mennesker: De er glubske ulve.

Hvad er det, Jesus gør? Overtræder han det forbud mod at dømme, som han selv lige har givet? Nej, det gør han på ingen måde!

Advarslen mod dømmesyge, selvretfærdighed og heksejagt (Matt 7,1) er ikke et forbud mod at foretage en bedømmelse af det, som vi hører og ser.

Jesus siger: "Døm ikke efter det ydre, men fæld en retfærdig dom" (Joh 7,24). Det er interessant, at Jesus her faktisk befaler os at fælde dom. Ligesom i Matthæusevangeliet 7 bruger han bydemåde (imperativ): "Døm!" Vi skal bare sørge for at dømme retfærdigt. Og så viser han os, hvordan man gør det.

De jødiske ledere afviste Jesu undervisning, fordi han – efter deres mening – ikke

havde den korrekte baggrund (Joh 7,15). Til det svarer Jesus, at han ikke har sin lære fra sig selv, men fra ham, som har sendt ham (7,16). Enhver, der vil gøre Guds vilje, kan "erkende, om min lære er fra Gud," siger han (7,17).

Det, som vi hører og ser, skal vi bedømme på baggrund af Guds ord, ikke på baggrund af noget ydre som afstamning eller uddannelse. Vi må ikke sige eller gøre noget, der strider mod Guds ord. Til gengæld skal vi rose dem, der taler og handler, som Gud har befalet os. Men dette kræver, at vi foretager en bedømmelse.

Falsk lære må afsløres

Paulus siger: "Velsign dem, der forfølger jer, velsign, og forband ikke" (Rom 12,14), men han siger også: "Om så vi selv eller en engel fra himlen forkyndte jer et andet evangelium end det, vi har forkyndt jer, forbandet være han" (Gal 1,8).

Modsiges Paulus sig selv? Når han udtaler en forbandelse, gør han så ikke det, som han siger, at man *ikke* må gøre?

Nej, det gør Paulus aldeles ikke! Tværtimod lærer han os at skelne dels mellem liv og lære og dels mellem det private og det offentlige. Vi skal se lidt nærmere på dette.

Jesus siger i bjergprædikenen, at vi skal

vende den anden kind til, når nogen slår os på den ene kind. Og hvis nogen vil tvinge os til at gå én mil sammen med dem, skal vi gå to mil. I det hele taget skal vi elske vores fjender og bede for dem, der forfølger os (Matt 5,39-44). Her siger Jesus det samme som Paulus: Vi skal velsigne mennesker og ikke forbande dem (Rom 12,14)!

Men i bjergprædikenen siger Jesus også – som vi har læst – at vi skal tage os i agt for de falske profeter, og lidt senere siger han, at vi skal tage os i agt for den falske lære (Matt 7,15; 16,11f). Vi skal tåle meget, så længe det går ud over os selv. Men den falske lære skal menigheden ikke tåle. Den skal vi afsløre ved at vise, hvad Gud har sagt.

Hold jer fra vranglærere!

Apostlene formaner os ofte til at afvise vranglære. Paulus nævner dem, der prædiker "i modstrid med den lære, I har taget imod." Og så tilføjer han: "Hold jer fra dem!" (Rom 16,17). Efter en første og en anden advarsel skal du vise et kættersk menneske bort, skriver han til Titus (Tit 3,10). Johannes forklarer os, hvor alvorligt dette er: "Hvis nogen kommer til jer og ikke fører denne lære, så tag ikke imod ham i jeres hus, og byd ham ikke velkommen, for den, der by- ➤

Om vranglære; Hvis vi af frygt for dømmesyge og heksejagt undlader at foretage den bedømmelse, som Guds ord kræver af os, ender vi i den anden grøft

der ham velkommen, gør sig delagtig i hans onde gerninger" (2 Joh 10f).

Paulus siger flere gange, at vi skal lægge vægt på den sunde lære (2 Tim 1,13f; 4,3). Det menneske, der fører falsk lære, må vi slet ikke tage imod i menighedens hus. Det vil sige, at vi ikke må give ham plads som lærer i vores menighed. Han må godt komme og sætte sig for at lytte. Men vi må ikke give plads for hans lære. Den vil nemlig "brede sig som kræft" (2 Tim 2,17). Og hvis vi medvirker til dette, bliver vi medskyldige i vranglæren og må forvente den samme dom som ham, der forkynder denne vranglære.

Du må derimod godt tage imod et vantro menneske hjemme i dit private hus. For eksempel må du hjertens gerne invitere din muslimske nabo ind på aftensmad. Du skal være næste for alle, selv om du ikke er broder med alle!

Vi skal altså bedømme det, der bliver sagt i menigheden. Når vi kommer sammen, minder Gud den enkelte af os om forskellige ting, som vi skal bruge til at opbygge, formane og trøste hinanden (1 Kor 14,26). Men Paulus tilføjer, at "de andre skal bedømme," hvad der bliver sagt (14,29).

Denne bedømmelse kan udarte sig til heksejagt. Det advarer Jesus os mod. Men

hvis vi af frygt for dømmesyge og heksejagt undlader at foretage den bedømmelse, som Guds ord kræver af os, ender vi i den anden grøft. I så fald vil den falske lære brede sig som kræft i menigheden. Og dette vil Gud holde os ansvarlige for.

Moralsk synd har surdejseffekt

Der gælder noget tilsvarende om moralske synder. Paulus nævner en mand, der lever sammen med sin fars hustru (1 Kor 5). Han skal "fjernes fra jeres midte", siger Paulus (5,2). Risikoen er nemlig, at hans synd vil brede sig i menigheden, ligesom "den mindste smule surdej gennemsyrer hele dejen" (5,6). Derfor skal I sætte ham i menighedstugt.

Håbet er, at han så omvender sig fra sin synd. For hvis han ikke omvender sig, går han fortabelsen i møde. Som Paulus siger: "Hverken utugtige eller afgudsdyrkere eller ægteskabsbrydere eller mænd, der ligger i med mænd, eller tyve eller griske mennesker, ingen drukkenbolte, ingen spottere, ingen røvere skal arve Guds rige" (6,9f).

Et menneske, der lever sådan, må I ikke tage imod i menigheden som en kristen broder eller søster: "I må heller ikke spise sammen med sådan en" (5,11). Meningen er – som vi også så det i Johannes' an-

det Brev – at vi ikke må lade som om, den ubodfærdige synder er en kristen, for det er vedkommende ikke. Derfor angår disse formaninger menighedens liv.

Du må derimod godt tage imod det vantro menneske hjemme i dit private hus. Der må du godt spise sammen med ham eller hende. Grænsen går ved menighedens "hus".

Det er ikke vores sag at dømme den, der står uden for menigheden, tilføjer Paulus (5,12). Ham skal Gud dømme. Som menighed skal vi dømme den, der foregiver at høre til menigheden, men som med sine ord eller sit liv har sat sig selv uden for (5,13). Han er ikke din broder, selv om han fortsat er din næste.

Dømmekraft – med mildhed

Vi skal altså dømme! Men der er grænser og retningslinjer for denne dom. Vi skal dømme sådan, som Gud har forklaret os det i Bibelen. Vi skal gå varsomt frem!

Hvis en broder falder i synd, skal vi "hjælpe ham til rette med mildhed" (Gal 6,1). I Matthæusevangeliet 18,15 siger Jesus: "Hvis din broder forsynder sig mod dig, så gå hen til ham og drag ham til ansvar på tomandshånd. Hører han dig, så har du vundet din broder." Hvis han ikke vil høre på dig, skal du tage et eller to vidner med, fort-

Peter Olsen, f. 1963

Cand.theol. 1996, ph.d. 2009
Lærer på Dansk Bibel-Institut og
bibelunderviser i LM

sætter Jesus. Hører han heller ikke på dem, skal du sige det til menigheden. Vil han heller ikke høre på menigheden, skal I betragte ham som en hedning (18,16-20).

Men han siger også, at vi skal tilgive vores broder 77 gange (Matt 18,22). Meningen er: Vi skal tilgive hver gang! I lignelsen om den gældbundne tjener (Matt 18,23-35) er pointen, at vi skal eftergive de andre deres gæld til os. Som Gud har eftergivet os al vores gæld, skal vi også gøre (jf. 6,14f). Eller med Paulus' ord: "Tilgiv hinanden, ligesom Gud har tilgivet jer i Kristus" (Ef 4,32).

Men hvornår skal vi så gøre det ene, og hvornår det andet? I hvilke situationer skal vi tilgive, og i hvilke skal vi gribe til menighedstugt?

Vi skal altid tilgive! Vi skal vende den anden kind til. Vi skal elske vores fjender og bede for dem, der forfølger os. Men af hensyn til ham, der er faldet i synd, og af hensyn til den menighed, som kan blive smittet af hans synd, skal vi ikke lade synden fortsætte upåtalte. Vi skal bare gå varsomt frem, når vi påtaler den.

Hvordan praktisere det?

Det betyder først og fremmest, at vi skal tale med den pågældende person selv. Vi skal tale *til* ham og ikke *om* ham! Hvis han

benægter, at det, som han gør, er synd, eller hvis han siger, at han vil fortsætte med det, så er han på vej væk fra Jesus. Det skal vi sige til ham. Måske kan det vække ham op, så han vender om fra sin synd. "Så har du vundet din broder," som Jesus siger. Du har vundet ham for Himlen. Men vil han ikke høre på dig, må du benytte den fremgangsmåde, som Jesus beskriver i Matthæusevangeliet 18.

Der kan ganske vist være situationer, hvor det ikke er helt oplagt, hvad din broder egentlig har gjort, eller hvor alvorligt det er. Og måske er det kun dig og ham, der kender til sagen. Så vil det ofte være klogt kun at tale med ham om det. Er han ikke enig i din vurdering, skal du bare tilgive ham og lukke sagen på den måde. Hvis han derefter fremturer i synd, og sagen måske bliver offentligt kendt, kan du gå videre med den, som beskrevet af Jesus.

Men i mange situationer er synden eller vranglæren allerede offentlig og kendt. Det gælder f.eks., hvis en mand forlader sin kone og flytter sammen med en ny. Han er på vej i fortabelsen. Hensigten med menighedstugten er netop at "vinde ham" fra fortabelsen. Vi svigter ham, og vi pådrager os selv skyld, hvis vi lader som ingenting og fortsat betragter ham som en broder.

Den endelige dom overlader vi til Gud. Men vi fortæller også mennesker, at dommedag kommer: "Det er menneskenes lod at dø én gang og derefter dømmes" (Hebr 9,27). Vi svigter mennesker, hvis vi ikke siger dette til dem. Vi skal forklare dem, hvordan Gud bedømmer vores liv og vores ord. Dette skal vi sige både i og uden for menigheden. Men *vil* et menneske ikke høre, skal vi lade ham eller hende være. Vi skal ikke betragte vedkommende som en broder eller søster, men behandle dette menneske venligt som enhver anden næste.

Dette er at bedømme uden at være dømmesyg. Og det er også en del af det, Jesus formaner os til at gøre.

Anton Vestergaard Braüner, f. 1991
Stud.scient.pol.

Godt sagt;

Den retfærdighed, vi ejer i Kristus, ... kan ikke formindskes ved vores synder eller forøges ved vores fromhed.

Kunne den det, var den jo delvis vores eget værk.

C.O. Rosenius

EFTERTANKEN

SMUK I KRISTUS

AF ANTON VESTERGAARD BRAÜNER

Herren beskriver i Ezekiels Bog 16 billedligt nådens kontraster, som gælder enhver sand Jesustroende:

Som en nyfødt baby, ingen ville tage sig af, lå du hjælpeløs indsmurt i blod og syndens snask (v. 4-5). Et kønt syn, hva'? Gud kunne have lukket øjnene og ladet dig ligge og sprælle i din elendighed, men han kom forbi. Han opsøgte dig, før der var så meget som det mindste initiativ fra din side.

Beskrivelserne eskalerer vers for vers, hvor der står, hvordan Herrens retfærdighed er blevet givet som det fineste tøj.

Når du er blevet hans, skal du ikke stå nøgen og ynkelig over for Gud på dommens dag, som du er i dig selv. Du er blevet påklædt – ja mere end det, nemlig velklædt!:

“Du blev meget smuk, du fik kongelig værdighed” (v.13b).

Har du nogensinde tænkt over, at du er smuk? Det er store ord, men når Gud ser på dig, jubler han og glæder sig. Der bliver ikke sparet på tillægsordene, for han ser Kristus og den retfærdighed, han har skaffet til dig, som er uden fejl og mangler.

Det kan virke kontrastfuldt at være en kristen. Mest af alt mærker vi hjælpeløsheden og fortvivlelsen over synden og ugudeligheden i vores liv, men Kristi retfærdighed er den diametrale modsætning til syndens smuds.

Er du hans, er hans retfærdighed din. Som Gud jubler over din retfærdighed i Jesus, får du lov til at juble over Jesu retfærdighed. Han ofrede alt, for at vinde den til dig.

HVAD BETYDER KRISTUS EGENTLIG FOR OS I DAG?

– OM KORSTELOGIEN I BONHOEFFERS FÆNGSELSBREVE

AF TORBJÖRN JOHANSSON

Dietrich Bonhoeffer er en tysk teolog, som ikke tidligere fik særlig megen opmærksomhed i bibeltro sammenhæng. Men den stærke sekularisering, som vi oplever i dag, betyder, at behovet for at genopdage *den kristne tro* er en nødvendighed. Bonhoeffers teologi har i denne forbindelse et væsentligt bidrag.

Hans bemærkelsesværdigt korte og koncentrerede liv i 1900-tallets mest dramatiske periode – i Hitlers Tyskland – giver det, han skrev om sin kamp med evangeliet og forståelsen af det, en særlig tyngde.

Den fængslede spørgsmål

Tidligt om morgenen den 9. april 1945 blev Dietrich Bonhoeffer henrettet ved hængning af nazisterne. I sit 39-årige liv havde han arbejdet som akademisk teolog og evangelisk-luthersk præst. Den sidste tid var han fængslet. I et brev, der blev smuglet ud af fængslet i Berlin, skriver Bonhoeffer i april 1944: "Det problem, som jeg uafvendeligt kæmper med, er spørgsmålet om, hvad kristendommen – eller hvem Kristus – egentlig er for os i dag."¹

Det, Bonhoeffer oplever i 1940'erne, er, at selve religionen synes at tabe grebet om menneskene. Krigen, siger han, udløser ikke som tidligere krige en "religiøs" reaktion.

Heller ikke de, som selv kalder sig religiøse, lader på nogen måde troen få konkrete udslag. Bonhoeffer spørger: "Hvad betyder en kirke, en menighed, en prædiken, en liturgi, et kristent liv i en ikke-religiøs verden?" eller "Hvordan kan Kristus blive selv de ikke-religiøses herre?"

Det var de spørgsmål, som optog Dietrich Bonhoeffer i fængslet. Han genvandt aldrig friheden. Da han blev henrettet, havde han været i fængsel i cirka to år. Årsagen til, at vi kender hans tanker i fængslet, er, at han i den første tid kunne bevare brevkontakten med sin gode ven, Eberhard Bethge, som senere udgav brevene. Før vi vender tilbage til Bonhoeffers spørgsmål om, hvil- ➤

Bonhoeffers spørgsmål; Hvad betyder en kirke, en menighed, en prædiken, en liturgi, et kristent liv i en ikke-religiøs verden?

Dietrich Bonhoeffer, 1939.

ken betydning Kristus egentlig har for os i dag, så skal Bonhoeffers dramatiske liv kort skildres.²

Bonhoeffers opvækst

Dietrich Bonhoeffer var søn af Karl Bonhoeffer, professor i psykiatri i Berlin. Karl Bonhoeffer var bl.a. kendt for at være en skarp kritiker af Sigmund Freud, hvis teorier han anså for at være både fantasifulde og uden videnskabeligt grundlag. Karl Bonhoeffer fik sammen med sin hustru, Paula, født von Hase, otte børn.

Dietrich og tvillingsøsteren, Sabine, blev født i Breslau den 4. februar 1906, men voksede op i Berlin. Familiens patriciervilla lå i et område, hvor flere fremstående videnskabsmænd boede, bl.a. fysikeren Max Planck (nobelprismodtager 1918), historikeren Hans Delbrück og teologerne Adolf von Harnack og Ernst Troeltsch. Bonhoeffer-familien havde et usædvanligt sammenhold. Ofte samledes man i salonen til musik. Børnene spillede flygel, violin og cello, og man spillede og sang både moderne musik og klassikere af Schubert, Brahms og Beethoven.

Da den unge Dietrich en dag forklarede, at han ville studere teologi, vakte det noget forundring i familien. Familien gik ikke i kir-

ke om søndagen, og de ældre brødre havde valgt mere anerkendte studier som jura og naturvidenskab. Efter studier i Tübingen og ved det teologiske fakultet i Berlin, blev Bonhoeffer privatdocent og evangelisk-luthersk præst. Han foretog flere udlandsrejser til bl.a. Italien, Nordafrika, Spanien, USA, Cuba, Mexico og England.

Bonhoeffer på dødslisten

Den tiltagende nazificering af kirken var årsag til, at han tilsluttede sig til *Bekennende Kirche*. Det var en bevægelse inden for folkekirken, som protesterede imod og bekæmpede kirkens nationalsocialistiske tilpasning. Senere, da han fik forbud imod at forelæse på universitetet, fik han af *Bekennende Kirche* som opgave at være leder af en alternativ, uofficiel præsteuddannelse. Den blev efterhånden stoppet af Gestapo, og Dietrich Bonhoeffer fik totalt forelæsningsforbud. Hans svoger, Hans von Dohnanyi, sørgede for, at han fik ansættelse hos *Abwehr*, det militære efterretningsvæsen. Den modstand, som her fandtes imod Hitler, modnedes lidt efter lidt, efterhånden som man oplevede en stadig stigende grad af magtfuldkommenhed hos ham.

Bonhoeffers kontakt med modstands-

Bonhoeffer; Jeg bliver nødt til at gennemleve denne svære tid i vort folks historie sammen med de kristne i Tyskland. Ellers vil jeg ikke have nogen rettigheder til at genopbygge det kristne liv i Tyskland efter krigen

kredsen indebar for ham en kamp, og han syntes ikke, at der i situationen var nogle lette og enkle svar. Selv om han ikke tog del i den aktive del af attentatet mod Hitler, så støttede han det.³

At Bonhoeffer blev henrettet blot nogle få uger før befrielsen, var altså ikke nogen tilfældighed. Han var på dødslisten, som blev udarbejdet kort tid efter von Stauffenbergs mislykkede forsøg på at likvidere Hitler den 20. juli 1944. Dem, der bare på nogen måde var indblandet i attentatet, var under mistanke og blev anholdt; blandt dem var altså Bonhoeffer. Meget hurtigt blev mistanken rettet mod Abwehr, som havde en stærk personkreds, der var modstandere mod Hitler. Derfor blev flere fremstående personer fra militærets efterretningsvæsen anholdt og kort tid efter henrettet.

Bonhoeffer-familien havde indflydelsesrige kontakter, f.eks. Paul von Hase, kommandanten over Berlin, som var i familie med Bonhoeffer, og derfor havde Dietrich Bonhoeffer alle muligheder for at flygte fra nationalsocialismens Tyskland. Han havde så sent som i sommeren 1939 været i USA. Amerikanske venner havde tilbudt ham forskellige opgaver både inden for forskning og kirke, men Bonhoeffer havde ikke fred i tanken om at blive i Amerika og rejste

derfor tilbage til Tyskland. I et brev skriver han: "Jeg bliver nødt til at gennemleve denne svære tid i vort folks historie sammen med de kristne i Tyskland. Ellers vil jeg ikke have nogen rettigheder til at genopbygge det kristne liv i Tyskland efter krigen, hvis jeg ikke deler de svære vilkår med mit folk netop nu ..."

Han fik dog ikke mulighed for at være med ved genopbyggelsen, som han ellers havde håbet på, men hans mod og hans selvstændighed har bidraget til, at hans bøger er blevet solgt i store oplag i Tyskland og i hele verden. Mest kendt af hans bøger er nok hans fængselsbreve.

I bogen *Motstånd och underkastelse* er der et afsnit om hans sidste dage. Her beskrives situationen, hvor døren til cellen bliver åbnet, og der råbes: "Fangen Bonhoeffer skal gøre sig klar til at følge med!" Bonhoeffer fik dog tid til at sende nogle personlige hilsner, og de sidste ord fra ham var: "Dette er afslutningen, men for mig er det begyndelsen til Livet."

Korsteologien i fængselsbrevene

Vi skal nu vende tilbage til Bonhoeffers spørgsmål: Hvad betyder Kristus egentlig for os i dag? Og vi skal se på de antydninger af svar, som han selv giver i sine breve.

Beskrivelsen af Gud og mennesket kan karakteriseres som en *korsteologi*. Udtrykket *korsteologi* (*theologia crucis*) bliver ofte brugt for at beskrive Martin Luthers opfattelse af åbenbaringsens art og dermed af hele teologien. Gud har ikke åbenbaret sig, som fornuften forestiller sig ham i hans herlighed (*theologia gloriae*), men i svaghed og gennem korsets anstødelighed.

Regin Prenter udlægger det sådan, at for Luther er korset, *theologia crucis*, ikke bare et delområde inden for teologien – som hører til passionshistorien – men det præger hele teologien, hele den rette udlægning af Skriften. Dermed menes, at man ved korset kan fornemme den tilsyneladende enhed i alle synlige modsætninger af Guds åbenbaringshandling: Guds retfærdighed under hans dom, hans nåde under hans vrede, det af Gud skænkede liv midt i døden, det gode under det onde. Luther selv udtrykte det sådan: Guds egentlige handling (*opus proprium*) kan ske i og gennem hans fremmede handling (*opus alienum*).⁴

Prenter skriver også, at Luthers *korsteologi* hører sammen med, hvordan han beskriver det kristne menneske. Også det kristne menneske er præget af korset. At bære kors er ikke en begrænset øvelse, men består i virkelig lidelse og anfægtelse, hvor ➤

Deus ex machina; En Gud, der er henvist til livets grænseområder, nemlig dér, hvor mennesket ikke kan klare tingene selv

menneskets egne ressourcer bliver til intet. Luther siger med henvisning til ordene fra Hannas lovsang: "Herren dræber, og han gør levende, han sender ned i dødsriget, og han henter op derfra" (1 Sam 2,6), at troen holder fast i det, som er *skjult*. Når Gud gør levende, så gør han det gennem døden; når han retfærdiggør, så sker det gennem skyld; når han fører til himlen, så så gør han det gennem dødsriget.⁵

Sammenfattende kan siges, at *theologia crucis* dels handler om Guds *åbenbarings natur*, dels om hvordan *modtagelsen* af Guds åbenbarings natur sker. I begge tilfælde er det egentlige, det gode, skjult under lidelse og svagheit.

Dette teologiske mønster findes altså i Martin Luthers teologi, og det er derfor ikke overraskende, at denne forståelse dukker op igen 400 år senere, i Bonhoeffers teologi. Bonhoeffer havde nemlig under sine teologiske studier i Berlin grundigt beskæftiget sig med Luther. En af hans teologiske lærere var den kendte Lutherforsker Karl Holl.

Når det gælder Bonhoeffers korsteologi, så hænger denne sammen med hans kendte tale om, at verden er blevet "myndig", og derfor skal dette tema kort præsenteres.

"Religionen" og "den myndige verden"

Bonhoeffer reflekterer over sekulariserings faktum. Han tager udgangspunkt i 1600-talsfilosoffen Hugo Grotius. Denne ville opstille en naturret, som skulle gælde som folkeret og have gyldighed *etsi deus non deretur* (selv om der ikke findes nogen Gud). Denne tanke er ifølge Bonhoeffer indsat i en lang udviklingslinje, som leder frem til "verdens autonomi".⁶ "Gud" bliver mere og mere perifer – det gælder i den store udvikling inden for videnskab, samfundsliv, kunst, etik og religion. Verden lever videre og "det viser sig, at alting går udmærket – også uden Gud."

Dette har man anset som det store frafald, og apologetikken har forsøgt at vise, at man ikke kan eksistere og leve uden Gud. Man har derfor koncentreret sig om de "store spørgsmål", som berører død og skyld. Men Bonhoeffer mener, at et grundproblem i denne strategi er, at man forveksler Kristus med en bestemt type af menneskelig – selvvalgt – religiøsitet.⁷

Religion er hos Bonhoeffer betegnelsen for *menneskets* tro i modsætning til den *bibelske* tro. Paradigmet for denne modsætning mellem *religion* og *åbenbaring* er fortællingen om guldkalven (2 Mos 32). I en

prædiken over denne tekst taler Bonhoeffer om den evige konflikt mellem *Verdens kirke (Weltkirche)* og *Ordets kirke (Kirche des Wortes)*. Det, som verden, folket, begærer fra Aron, står i skærende kontrast, ja, diametral modsætning til åbenbaringen, til de ord, som Moses modtager på bjerget fra Gud.⁸ Folkets tro i denne forståelse bliver altså *religion*.

Når denne måde at blive "myndig" på indebærer, at verden frigør sig fra "religionen", så skal dette ikke bekæmpes, men det skal ses som en mulighed.⁹ Det, Bonhoeffer prøver at formulere, er, at "Jesus Kristus gør krav på at tale til den 'myndige' verden".¹⁰ For ikke at forveksle den kristne tro med den menneskeskabte "religion", vil Bonhoeffer foretage en "ikke-religiøs tolkning af de bibelske begreber."¹¹

Er Gud bare en "arbejdshypotese"?

Hvad kendetegner menneskets selvvalgte religiøsitet? Med *religion* mener Bonhoeffer bl.a., at Gud bliver en *deus ex machina*, som bliver henvist til livets grænseområder, og som skal rykke ind og komme med hjælp, når mennesket er i nød.¹² Gud bliver, sagt med Bonhoeffers ord, en "arbejdshypotese", ikke bare på det videnskabelige område, men også på det religiøse om-

Mindesmærker for Dietrich Bonhoeffer i Wrocław i Polen og ved St. Matthäikirche i Berlin.

råde.²³ Den liberale teologi blev kritiseret af Bonhoeffer, netop fordi den tillod verden at anvise Kristus hans plads i denne verden. I konflikten mellem kirken og verden accepterede den liberale teologi, at verden havde givet definitionen af, hvad fred er.²⁴

Spørgsmålet er imidlertid: Hvordan kan Kristus blive de religions-løses herre?²⁵ Bonhoeffer er, som vi har set, meget nervøs for,

at der bare bliver gjort plads til Gud i nogle grænseområder, nemlig dér, hvor mennesket ikke kan klare tingene selv. Gud bliver dermed bare en *deus ex machina*. Gud skal ikke henvises til visse afgrænsede sektorer – som det sker i religionen – men er hele livets herre.

Ud fra den evangelisk-lutherske teologi kan man sige, at Bonhoeffers ærinde er at

genoprette forståelsen af den første trosartikel. Gud er alle tings skaber og opretholder, og derfor: "for alt dette skylder jeg at takke og prise ham og tjene ham og være ham lydige."²⁶

Gud er skjult

Men hvordan er den Gud, som mennesket skal leve overfor? *Han er ikke, som det re-* ➤

Dietrich Bonhoeffer på et tysk frimærke fra 1995

ligiøse menneske har forestillet sig. Gud er skjult. I Kristi kors møder vi noget helt andet, end hvad det religiøse menneske havde forventet. Vi er kommet frem til spørgsmålet om, hvordan tanken om "den myndige verden" hænger sammen med korsteologien. Bonhoeffer skriver i et af sine fængselsbreve:

"Vi kan ikke være ærlige uden at erkende, at vi bliver nødt til at leve i verden – *etsi deus non daretur* (dvs. som om der ikke findes nogen Gud (jf. note 6), *red.*). Og netop dette erkender vi – over for Gud. Gud selv tvinger os til denne erkendelse. På denne måde bliver vi myndige, når vi erkender vort sande forhold til Gud. Gud lader os forstå, at vi bliver nødt til at leve, som om vi kunne klare hele livet og tilværelsen uden Gud. Den Gud, som er med os, er den samme Gud, som forlader os (Mark 15,34)! Den Gud, som lader os leve i verden uden "ar-

bejdshypotesen Gud", er den Gud, vi konstant stilles til regnskab for. For og med Gud lever vi uden Gud. Gud lader sig skubbe ud af verden, op på korset. Gud er afmægtig og svag i verden, og bare på den måde er han hos os og hjælper os. I Matthæusevangeliet 8,17 er det helt klart, at Kristus hjælper ikke i kraft af sin almagt, men i kraft af sin svaghed, sin lidelse."¹⁷

Her handler det altså om den måde, som Gud har åbenbaret sig i verden på. At han er "afmægtig" og "svag", det siges i forbindelse med det karakteristiske udtryk, at "Gud lader sig skubbe ud af verden, op på korset." Bonhoeffer videreudvikler temaet og gengiver, hvordan Jesus beder disciplene om at vente og våge i Getsemane: "Det er modsætningen til alt, hvad det religiøse menneske venter af Gud. Mennesket bliver kaldet til at lide med, når Gud lider på grund af den gudløse verden."¹⁸

Vi er dermed inde på det andet led af korsteologien, det vil sige hvordan mennesket *modtager* denne åbenbaring.

Bonhoeffer beskriver menneskets modtagelse sådan: "Dette er *metanoia* (omvendelse) – ikke først at tænke på sin egen nød, spørgsmål, synd og angst, men at lade sig drage med ind på Jesu Kristi vej, ind i den messianske virkelighed ..." Bonhoeffer siger, at *tro* indebærer at have del i Guds lidelse i Kristus.¹⁹ Hvad han helt nøjagtigt mener, når han skriver dette i brevet, er svært at fastslå. Han afslutter brevet med at skrive, at der er meget, som er "ubegribeligt og uklart" udtrykt: "Her kommer vi ud af køjen klokken halv to næsten hver nat (på grund af bombningen af Berlin). Det er et besværligt tidspunkt, og det indvirker en del på tankevirkomheden."²⁰ Uden at overfortolke hans brev kan man i det mindste fastslå, at han mener,

Torbjörn Johansson, f. 1967
Lektor på Församlingsfakulteten, Göteborg

at korset også præger det menneske, som har den kristne tro.

Fragmentariske svar

Vi har hermed set på *en* af de mange indgangsvinkler, som møder os i Bonhoeffers fængselsbreve. Han stiller de spørgsmål, som indledningsvist blev citeret, og han giver en bred vifte af mulige svar. Det er vigtige spørgsmål. Bevidst eller ubevidst er det svarene derpå, som former meget af en menigheds liv og virksomhed. I Bonhoeffers breve er svarene fragmentarisk gengivet, og han skriver selv, at hans tanker ikke er færdige. Måske er det derfor, at disse fragmenter så naturligt sætter gang i læsernes egne tanker. I grunden er det jo ikke så interessant, hvad Bonhoeffer præcist mener, men hvad vi selv – i vores situation – vil svare på spørgsmålene. Men mange har erfaret, at Bonhoeffers tanker giver hjælp og inspiration i arbejdet med spørgsmålet: Hvad betyder Kristus egentlig for os i dag?

Artiklen har været trykt i *Begrunda* 2/2007 (se www.tilliv.se), oversat af Ebbe Kaas, let bearbejdet og forkortet af red.

Litteratur

- På dansk er der senest udkommet flg. af/om Dietrich Bonhoeffer:
- Det kristne fællesskab*, LogosMedia, 2013
- Bibelens bønnebog*, LogosMedia, 2008
- Min tid er i dine hænder: vennebreve og teologiske refleksioner 1943-44*, Aros, 2006
- Efterfølgelse*, Credo Forlag, 2006
- Eric Metaxas: *Bonhoeffer – præst, martyr, profet, spion*, Scandinavia, 2012

Noter

- 1 *Dietrich Bonhoeffer Werke*, 2. oplag (DBW) 8, s.420 (jf *Motstånd och underkastelse*, Stockholm, Verbum, 1995 (MU), s.126)
- 2 Der henvises til en udførlig biografi med referencer: *Dietrich Bonhoeffer. Perspektiv på hans liv, teologi och kyrkokamp*, Torbjörn Johansson, Göteborg, Församlingsfakultetet, 2007, s.19-35
- 3 Hans deltagelse i konspirationen mod Hitler er blevet bedømt meget forskelligt af kristne såvel i hans samtid som efterfølgende. Se endvidere *Dietrich Bonhoeffer. Perspektiv på hans liv, teologi och kyrkokamp* s.32ff

- 4 Regin Prenter: *Bonhoeffer und der junge Luther, Mündige Welt*, IV Band, München; Kaiser Verlag 1963, s.35. Udtrykket *fremmed handling* er hentet fra Esajas 28,21 i den latinske bibeloversættelse, Vulgata
- 5 Regin Prenter, s. 37
- 6 DBW 8, s.530-533 (jf. MU, s.173)
- 7 DBW 8, s.476-479 (jf. MU, s.154-156)
- 8 DBW 12, s.459-465. Prædikenen blev holdt i Kaiser Wilhelm Gedächtnis Kirche, Berlin den 28. maj 1933.
- 9 DBW 8, s.482 (jf. MU, s.157f)
- 10 DBW 8, s.504 (jf. MU, s.166)
- 11 DBW 8, s.529 (jf. MU, s.173)
- 12 DBW 8, s.534 (jf. MU, s.174) Udtrykket *deus ex machina* er taget fra den antikke tragedie. Denne gud kom ind i afslutningen af stykket, når det ikke på nogen naturlig måde kunne komme til den slutning, som myten foreskrev.
- 13 DBW 8, s.532 (jf. MU, s.174)
- 14 DBW 8, s.479 (jf. MU, s.156)
- 15 DBW 8, s.404 (jf. MU, s.127)
- 16 *Luthers lille katekismus*, her efter P. Olsen: *Luthers lille katekismus*, Credo Forlag 1997 s.23
- 17 DBW 8, s.533f (jf. MU, s.174)
- 18 DBW 8, s.535 (jf. MU, s.175)
- 19 DBW 8, s.537 (jf. MU, s.176)
- 20 DBW 8, s.537f (jf. MU, s.176f)

Om bogen; Spørgsmål og henvisninger gør den egnet til studiegrupper

AF KNUD W. SKOV

Lov & evangelium

– at bruge sandhedens ord ret

John T. Pless

Luthersk Missions Bibelskoles Elevforening/
Lohse, 2013

144 sider, kr. 149,95

Denne bog er en meget klar, sammenhængende og genopfriskende (!) påmindelse om, hvordan sand luthersk tro er lov og evangelium fra ende til anden. Det sker med nyere eksempler på en udfordrende og ransagende facon.

John Pless (JP) tager dog afsæt i udsagn fra forelæsninger af den lutherske tysk/ameri-

kanske teolog C. F. W. Walther. (En lignende udlægning af Walthers bog, der blev udgivet første gang i 1929, findes på norsk på www.kortlink.dk/dnqq).

JP sætter det at fremholde lov og evangelium rent og klart op mod situationer, hvor der sker en sammenblanding. Han ser på nyere strømninger (f.eks. bevægelser som Promise Keepers, WWJD og Purpose Driven Church), der har fokus på principper og lydighed, fordi de forplumrer det klare evangelium.

JP's anliggende er kort fortalt, at lov og evangelium er som hjerteblodet i forkyndelse og i troens liv. Det gennembløder – umiddelbart usynligt, men følbart som puls – og det er rent og klart til at bære ilt og energi til det, der forkyndes, synges og tros. Ved sammenblanding forurenes iltet derimod, så det dræber i stedet for.

Derfor er det vigtigt, at loven forkyndes som krav, betingelser og lydighed – for at dræbe det gamle jeg, mens evangeliet må tilsiges – for at give fred, løfte om Guds nåde og en vej ud af lovens krav.

Bibelsk og historisk forankring

Bogen siger også noget om forståelses- og følelsesreaktioner på forkyndelsen, hvor troen kan ende som en tankehandling. Her

peges på tillid til Guds ords og Åndens virke i mennesket uden handlinger. Troen er ikke en velargumenteret accept eller flygtig følelse, men et greb om Jesus, der frelser af nåde.

Forfatteren omtaler "ægte omvendelse" i et opgør med en forståelse af omvendelse som adfærdsændring. Han viser, at omvendelse er en reaktion på at høre loven og være ført til syndesorg, så evangeliet kan give nådens fred.

JP slutter med at vise, hvordan lov og evangelium også er hjerteblod i sakramenterne og helliggørelsen. Bogen afsluttes med en af Luthers prædikener over Galaterbrevet 3,23-29.

Bogens spørgsmål og henvisninger gør den egnet til studiegrupper. Den er rettet til alle med ansvar for troens indhold i de kristne forsamlinger.

Bogens form som kommentar til en anden bog giver den et pudsigt lærd snit med noter og henvisninger. Men det giver også en fornemmelse af, at her er ikke bare en mands tanker, men en stærk bibelsk og historisk forbindelse bagud.

Om bogen; Den er en god introduktion til den evolutionsteori, man som kristen står over for

AF KRISTIAN B. ØSTERGAARD

Udvikling eller skabelse

Mikkel Vigilius

Luthersk Missions Bibelskoles Elevforening/
Lohse, 2013

216 sider, kr. 199,95

Bogens formål er klart: Ikke kun at lede til tro på skabelsen, men at føre til en personlig tro på Skaberen! Og det ligger Mikkel Vigilius (MV) tydeligt på hjerte igennem hele bogen.

Bogen er opbygget i to dele. Strategien er i første del – som er den længste – at rydde

de videnskabelige indvendinger af vejen for en skaber, og i anden del at give læseren en god og solid luthersk trosoplæring.

Det komplekse i forståeligt sprog

Sproget er konkret og varierende, og derfor får bogen heller ikke lov til at ligge længe på natbordet, før den er læst. MV formår at forklare komplekse biologiske mekanismer i et forståeligt sprog, uden det bliver forkert. Det er en svær manøvre.

Bogen er en god introduktion til den evolutionsteori, man som kristen står over for. I stedet for at gå direkte i flæsket på evolutionen, som mange forfattere gør, tegner MV et sammenhængende billede af, hvilken rolle evolutionen spiller som gudløs teori. Det udstyrer læseren med en forståelse for den hårde medfart, evolutionsteorien får i bogen.

For gamle argumenter

Argumenterne udspringer af den amerikanske ungjord-kreationistiske (skabelses-tilhængere, der mener, at jorden er ung, dvs. ca. 6.000 år gammel, *red.*) genre, der havde sin storhedstid i 1970-1990. Mange kilder og argumenter stammer også fra den tid. Enten direkte fra *Livet blev til* (1978) og *Skabelse og videnskab* (1987) eller fra bøger,

der henviser til litteratur fra samme tid. Det svækker bogens aktualitet, at rigtig mange henvisninger og citater er over 20 år gamle.

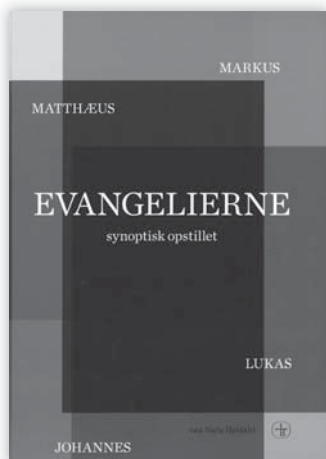
Ønsket om at vise en lige linje fra skabelsen til Første Mosebog skygger lidt for en videnskabelig diskussion. En google-søgning vil vise, at bogens konklusioner ikke er uimodsigelige – heller ikke blandt bibeltro kristne. Nogle af de klassiske ungjord-kreationistiske argumenter er videnskabeligt problematiske i dag, men MV har lykkeligt foretaget en skarp udrensning i valget af eksempler, og det hæver det saglige niveau.

Intelligent Design har været dominerende i debatten siden 1996. MV bruger argumenter derfra i bogen, men alligevel advarer han mod Intelligent Design som "en alvorlig udfordring for bibeltroende kristne", fordi den ikke direkte peger på skabelsesberetningen.

Vil man hæve sværdet og gå ind i debatter med ateister eller studiekammerater, så bør man også læse fx *Guds bøddel* af John Lennox eller *Evolutionens ikoner* af Jonathan Wells – for at få nogle nyere videnskabelige og videnskabsfilosofiske argumenter med i bagagen.

Matthæus, Markus og Lukas; Tilsammen giver de en dybde i fremstillingen, som man ikke kunne opnå med kun én beretning

AF PETER SØES

Evangelierne synoptisk opstillet (2. udg.)

Niels Hyldahl
Bibelselskabet, 2013
230 sider, kr. 399,95

Evangelierne synoptisk opstillet udkom første gang i 1996. Mit eksemplar fra dengang er efterhånden temmelig slidt – så meget, at jeg har undret mig over, *hvor* mange brugspor, den har fået. Indbindingen er solid nok, men sporene skyldes, at jeg bruger den mere, end jeg lige havde gjort mig klart.

En "synopse", som sådan en bog kaldes, er en opstilling af evangelierne i fire spalter, arrangeret sådan, at paralleltekster (evangelisternes forskellige gengivelser af samme stof) står ved siden af hinanden på samme opslag. Også det stof, som evangelisterne hver for sig er alene om, er med, så man f.eks. kan læse et evangelium i sammenhæng og så følge med i parallellerne undervejs.

Det er nyttigt! Nogle vil synes, at det er en forældet måde at få denne funktionalitet, fordi de får det samme ud af et bibelprogram på deres computer. Men jeg er så gammeldags med bibellæsning, at det fungerer bedst for mig med papir og tryksvæerte. Så jeg ville nødig undvære min synopse i bogform.

Jeg bruger den som sagt meget. Jeg har nemlig den vane, at når jeg læser en evangelietekst, så hører parallellerne med. Det er en eminent hjælp til at skærpe opmærksomheden og især til at »komme tæt på« de begivenheder, evangelierne fortæller om.

F.eks. fortæller Matthæus, Markus og Lukas alle om Jesu møde med "den rige unge mand." Men de har forskellige detaljer med, præcis som det er at forvente: Matthæus var selv øjenvidne, Markus skrev efter et andet øjenvidne, Peters, anvisning, og Lukas var der ikke selv, men han bygger sit evangelium på interviews med en række af dem, der var. Tilsammen giver det en dybde i fremstillingen, som man ikke kunne opnå med kun én beretning, ikke en gang, hvis man sammenskrev de tre tekster.

Nogle synopser har kun de tre første evangelier (som minder mest om hinanden) med. Men denne har også Johannes med, og det er godt. Johannes skrev nemlig sidst og forudsætter traditionen fra de tre første. Selv tror jeg endda, at han direkte forudsætter Markus' tekst, hvorfor han (bl.a. af pladshensyn, Joh 21,25) springer meget over og i stedet skriver uddybende om de ting, han har med. Derfor er det en hjælp altid at have Markus i baghovedet, når man læser Johannes. Og det er lettere, hvis man simpelthen har teksten på samme opslag.

Man taler nogle gange i fagsprog om "det synoptiske problem"; det er der også lidt om i bogen. Men først og fremmest er det *en rigdom*, ikke et problem, at vi har fået fire evangelier.

Udgiver

Luthersk Mission
Industrivænget 40
3400 Hillerød

Guds rige

Med Jesus er Guds rige kommet nær! Men hvad vil det sige?

Spørgsmålet er et varmt debateme, som trænger til afklaring. Det er nøje forbundet med spørgsmålene om, hvad evangeliet egentlig er, og hvad vores missionsopgave egentlig går ud på.

Hvad siger Bibelen? Og hvad indebærer det at søge Guds rige først?

lm

LUTHERSK MISSION

budskabet

FORDYBELSE I BIBELSK OG LUTHERSK TRO

ANALYSE AF TIDENS STRØMNINGER

INSPIRATION TIL KRISTENT LIV OG MISSION